gemeente Nijkerk

Nijkerk in Verbinding: Samen in het Sociaal Domein

Overkoepelend beleidsplan Sociaal Domein gemeente Nijkerk 2025 - 2040

Inhoud

Voorwoord 3
Samenvatting 4
Leeswijzer 8

1 De gemeente Nijkerk en het sociaal domein 9
1.1 Inleiding 10
1.2 Context en aanleiding 11
1.3 De gemeente Nijkerk in sociaal perspectief 11
1.4 Rolneming 14

2 Leidende principes 15
2.1 Inleiding 16
2.2 Samen is belangrijk 16
2.3 Samen voorkomen 16
2.4 Samen oplossen 17
2.5 Samen ontwikkelen 17
2.6 Samen verschil maken 18

3 Wat willen we bereiken 19
3.1 **Thema 1** Bestaanszekerheid 20
3.2 **Thema 2** kansrijk opgroeien, kansrijk ontwikkelen 24
3.3 **Thema 3** Stevige sociale basis 27
3.4 **Thema 4** Anti-discriminatie, Diversiteit en Inclusie 31
3.5 **Thema 5** (Langer) zelfstandig kunnen wonen 35
3.6 **Thema 6** Voorkomen is beter dan genezen 42

4 Sociaal Team gemeente Nijkerk 45
4.1 Inleiding 46
4.2 Omschrijving begrippen 46
4.3 Het Sociaal Team is dichtbij 47
4.4 We werken integraal 47
4.5 We zetten de komende jaren in op 48

Bijlagen
Bijlage I Monitoring en evaluatie 50
Bijlage II Beschrijving participatieproces 51
Bijlage III Definities in het sociaal domein 52

Voorwoord

Nijkerk in Verbinding: Samen in het Sociaal Domein. Samen met inwoners en partners wil de gemeente Nijkerk hulp en ondersteuning geven aan iedereen die dat nodig heeft. Dit overkoepelend beleidsplan is daar de basis voor. Het maakt een omslag van een fragmentarische aanpak naar een levensloopbestendige aanpak. Voor ons is dit een belangrijke en grote stap.

Onze inwoners hebben recht op bestaanszekerheid, moeten in veiligheid kunnen leven en zonder belemmeringen kunnen participeren (inclusie). Dit zijn onze waarden. Daarbij gaan we uit van de eigen regie van de inwoner en respecteren we dat ieder mens uniek is. Oplossingen zijn vaak maatwerk. Onze waarden zijn de hoeksteen van onze leidende principes. Deze principes zijn:

1. samen is belangrijk;
2. samen voorkomen;
3. samen oplossen;
4. samen het verschil maken;
5. samen ontwikkelen.

De mens staat hierbij centraal. Bij het zoeken naar oplossingen kijken we eerst naar wat de inwoner en zijn omgeving zelf kan. Pas als het nodig is, zetten we professionals in. De inwoner heeft daarbij zoveel mogelijk zelf de regie – professionals en gemeente staan naast de inwoner, niet erboven.

Om tot een werkbaar beleid te komen, is het beleidskader onderverdeeld in zes thema's. De thema's raken, overlappen en versterken elkaar. Het is dan ook een integraal beleidskader. Het vormt het kader voor de uitvoeringsprogramma's die we de komende periode maken en waarin we ook een financieel overzicht geven. Ook maken we dwarsverbanden met andere domeinen, zoals de openbare ruimte en economie.

Dit kader is gemaakt met behulp van organisaties, ervaringsdeskundigen, andere inwoners, professionals, ambtenaren en bestuurders. Wij zijn hen daar zeer dankbaar voor. Dit heeft geleid tot draagvlak voor een ambitieus maar realistisch kader dat recht doet aan de opgave waar we als samenleving voor staan.

Wij zijn blij met de stevige basis die hiermee is gelegd. We zijn ervan overtuigd dat dit leidt tot gedegen en effectieve uitvoeringsprogramma's.

Marianne Klein,
waarnemend wethouder

Audrey Rohen,
wethouder

René Windhouwer,
wethouder

Samenvatting

Inleiding

De gemeente Nijkerk heeft sinds de decentralisaties meer verantwoordelijkheden toebedeeld gekregen binnen het sociaal domein, zoals woningaanpassingen en jeugdzorg. De gemeente zet in op bestaanszekerheid, zelfredzaamheid en een sterke sociale basisinfrastructuur. Dit vraagt om samenwerking met inwoners en maatschappelijke partners. Alleen zo kunnen we maatwerkoplossingen bieden.

Belangrijk is dat inwoners zelf de regie over hun leven houden en dat obstakels niet onnodig tot problemen leiden. Daarbij moeten we oog hebben voor onze rol als gemeente. Soms is de gemeente zelf verantwoordelijk of voeren we een wettelijke taak uit, in andere gevallen is die rol meer bescheiden, bijvoorbeeld faciliterend of ondersteunend. De gemeente kampt met hogere uitgaven en lagere inkomsten, daarom hebben we aandacht voor preventie om kosten te besparen.

Met het overkoepelend beleidsplan Sociaal Domein zetten we een grote stap omdat wij hiermee de omslag maken van een fragmentarische aanpak naar een levensloopbestendige aanpak. Het beleidsplan biedt een kader voor het brede beleid binnen het sociaal domein, gericht op gelijke kansen en passende hulp en ondersteuning voor inwoners. Actualiteiten en landelijke ontwikkelingen worden nauw gevolgd. Indien nodig wordt het overkoepelend beleidsplan Sociaal Domein elke vijf jaar geactualiseerd. Bij de eerstvolgende actualisatie zal het cultuurbeleid Gemeente Nijkerk 2025-2040 worden opgenomen als zevende thema.

Onze waarden zijn dat inwoners recht hebben op bestaanszekerheid, in veiligheid kunnen leven en zonder belemmeringen kunnen participeren (inclusie). Onze waarden zijn de hoeksteen van onze leidende principes:

1. samen is belangrijk;
2. samen voorkomen;
3. samen oplossen;
4. samen het verschil maken;
5. samen ontwikkelen.

Thema's

Het overkoepelend beleidsplan Sociaal Domein is opgebouwd aan de hand van zes thema's waarin activiteiten op hoofdlijnen zijn opgenomen.
De nadere uitwerking van deze activiteiten vindt plaats in de uitvoeringsprogramma's waarbij we uitgaan van zoveel mogelijk integraliteit.
Dit zijn de thema's:

1. Bestaanszekerheid

Trends en ontwikkelingen:

de arbeidsmarkt verandert snel door technologische, demografische en economische factoren. Er zijn tekorten in bepaalde sectoren en een groeiende groep inwoners heeft moeite met basisvaardigheden.

Maatschappelijke opgave:

bestaanszekerheid door een stabiel inkomen, toegang tot basisvoorzieningen, zoals voedsel, huisvesting en gezondheidszorg, en de mogelijkheid om deel te nemen aan de samenleving. De gemeente richt zich op:

- Stabiel inkomen: ondersteunen bij werk en inkomen, inclusief re-integratietrajecten en loonkostensubsidies.
- Armoedebestrijding: oplossen van schulden en verminderen van laaggeletterdheid.
- Participatie: bevorderen van maatschappelijke deelname, ook via vrijwilligerswerk.

Strategische doelen:

1. Minder inwoners met problematische schulden.
2. Regelingen worden beter benut.

2. Kansrijk opgroeien en ontwikkelen

Trends en ontwikkelingen:

toenemende prestatiedruk, invloed van sociale media en een stijgen van laaggeletterdheid en middelenmisbruik onder jongeren.

Maatschappelijke opgave:

het bieden van kansen aan kinderen en jongeren, zodat zij gezond, veilig en met gelijke kansen kunnen opgroeien. Dit omvat:

- Gezonde start: investeren in de eerste 1.000 dagen van een kind.
- Inclusief onderwijs: gelijke kansen voor alle kinderen, inclusief leerlingenvervoer en thuisnabij onderwijs.
- Jeugdhulp: verbeteren van de jeugdzorg en financiële houdbaarheid.

Strategische doelen:

- Alle kinderen krijgen van jongs af aan de ruimte en gelegenheid om zich kansrijk te ontwikkelen.
- Gezinnen houden zelf de regie over hun leven.
- Het normale leven van kinderen en jongeren staat centraal.

3. Stevige sociale basis

Trends en ontwikkelingen:

individualisering, vergrijzing en een toenemende vraag naar vrijwilligers en mantelzorgers.

Maatschappelijke opgave:

een sterke sociale basis waarin mensen elkaar ontmoeten, ondersteunen en samen activiteiten ondernemen. Dit omvat:

- Persoonlijke basis: relaties met directe omgeving, zoals vrienden en familie.
- Gemeenschappelijke basis: groepen en gemeenschappen die vrijwillig activiteiten organiseren.
- Institutionele basis: structuren en voorzieningen, zoals bibliotheken en gezondheidscentra.

Strategische doel:

- Het vergroten van de samenredzaamheid.

4. Antidiscriminatie, diversiteit en inclusie

Trends en ontwikkelingen:

toenemende verdeeldheid in de samenleving en uitsluiting van mensen met een beperking.

Maatschappelijke opgave:

bevorderen van gelijke kansen voor iedereen. Dit omvat:

- Bewustwording: bestrijden van vooroordelen en bevorderen van diversiteit.
- Toegankelijkheid: verbeteren van de toegankelijkheid van openbare ruimte, voorzieningen en communicatie.
- Betrokkenheid: actieve betrokkenheid van inwoners bij gemeentelijke projecten.

Strategische doelen:

- De gemeente Nijkerk draagt bij aan gelijke kansen voor de inwoners.
- De openbare ruimte en voorzieningen zijn beter toegankelijk voor alle inwoners.

5. (Langer) zelfstandig kunnen wonen

Trends en ontwikkelingen:

dubbele vergrijzing, toenemende vraag naar zorg en ondersteuning en technologische ontwikkelingen.

Maatschappelijke opgave:

ondersteuning voor zelfstandig wonen, vooral voor ouderen en mensen met een beperking en/ of mentale kwetsbaarheid. Dit omvat:

- Passende woningen: samenwerking met woningcorporaties voor passende woonvormen.
- Ondersteuning: mantelzorg en informele zorg en waar nodig professionele hulp.
- Veiligheid: voorkomen van huiselijk geweld en financiële uitbuiting.

Strategische doelen:

- Meer oudere inwoners en inwoners met een beperking kunnen in hun vertrouwde omgeving blijven wonen.
- Inwoners die hulp en ondersteuning nodig hebben, ervaren meer regie over hun leven.

6. Voorkomen is beter dan genezen

Trends en ontwikkelingen:

overgewicht, roken, alcohol- en drugsgebruik en eenzaamheid onder inwoners.

Maatschappelijke opgave:

preventie van gezondheidsproblemen door een gezonde leefstijl te bevorderen. Dit omvat:

- Gezonde leefstijl: voorlichting over bewegen, gezond eten en vermijden van ongezonde gewoonten.
- Sport en bewegen: investeren in sportvoorzieningen en stimuleren van sportdeelname.
- Mentale gezondheid: versterken van mentale veerkracht en psychische problemen vroegtijdig signaleren.

Strategische doel:

- Meer inwoners hebben een gezond gewicht en zijn fysiek en mentaal gezond.

Sociaal Team

Het Sociaal Team van de gemeente Nijkerk werkt integraal, generalistisch, interdisciplinair en *outreachend*. Dit betekent dat het team verschillende disciplines en expertisegebieden combineert om inwoners zo goed mogelijk te ondersteunen.

Het team is aanwezig in de wijk en zet in op samenzorg (voor elkaar zorgen) vóór formele zorg. Hierbij benutten we de expertise van professionals optimaal.

Het Sociaal Team biedt basishulp en kan indiceren voor specialistische hulp. Indien nodig kan er ook regie worden gevoerd. Basishulp is vrij toegankelijk en kan licht en intensief zijn, afhankelijk van de behoeften van de inwoner.

Het team fungeert als toegangspoort tot zorg en ondersteuning. Inwoners kunnen contact opnemen met het team voor informatie, advies en hulp. De consulenten bepalen of hulp nodig is.

Conclusie

De gemeente Nijkerk zet zich in voor een inclusieve samenleving, waarin inwoners zelfredzaam zijn en passende ondersteuning krijgen. Dit vraagt om samenwerking, preventie en een integrale aanpak.

Leeswijzer

In **hoofdstuk 2** benoemen we onze waarden en van daaruit onze leidende principes. Ook geven we de context en achtergronden bij het sociaal domein in de gemeente Nijkerk. In **hoofdstuk 3** werken we de leidende principes verder uit.

In **hoofdstuk 4** werken we de zes thema's van dit overkoepelend beleidsplan uit. We schetsen daarbij relevante ontwikkelingen, benoemen onze doelen en hoe we willen bijdragen aan het realiseren van deze doelen. In **hoofdstuk 5** beschrijven we (de werkwijze van) het Sociaal Team.

In de **Bijlagen** komen achtereenvolgens aan de orde:

- Monitoring en evaluatie.
- Het participatieproces bij de totstandkoming van dit document.
- Een lijst met begrippen.
- Relevante wettelijke context.

1. De gemeente Nijkerk en het sociaal domein

1.1 Inleiding

De afgelopen jaren is er veel gebeurd in het sociaal domein. Gemeenten zijn sinds de decentralisaties voor veel taken verantwoordelijk. De gemeente krijgt vaker te maken met gezinnen en levens van onze inwoners. Dit kan gaan om een lichte aanpassing in een woning waardoor de bewoner langer zelfstandig thuis kan blijven wonen, maar bijvoorbeeld ook om de inkoop van specialistische jeugdzorg. Gemeenten staan door deze nieuwe rol dichter bij hun inwoners dan ooit. Dit vraagt om samenwerking met inwoners én maatschappelijke partners om tot optimale oplossingen te komen. Alleen zo kunnen we recht doen aan de diversiteit van onze inwoners, hun persoonlijke vragen en het maatwerk dat nodig is. Uitgangspunt hierbij is dat onze inwoners zelf de regie over hun leven houden, ook in moeilijke situaties. Dit staat centraal in de sturing en uitvoering van het sociaal domein.
Een ander belangrijk uitgangspunt is dat we willen 'normaliseren'. Obstakels in het leven van mensen (van jong tot oud) worden soms te veel geproblematiseerd, gemedicaliseerd en geïndividualiseerd. De aandacht voor de gezinssituatie en de maatschappelijke context ontbreekt dan nog wel eens. We gaan uit van onze waarden: onze inwoners hebben recht op bestaanszekerheid, op een leven in veiligheid en op de mogelijkheid om te participeren zonder belemmeringen (inclusie).

Onze leidende principes bij deze waarden zijn:

1. samen is belangrijk;
2. samen voorkomen;
3. samen oplossen;
4. samen het verschil maken;
5. samen ontwikkelen.

Dit overkoepelend beleidsplan Sociaal Domein is ons fundament voor het brede beleid binnen het sociale domein en legt de verbinding tussen alle huidige ambities. Het vraagt zeker 15 jaar om het beoogde resultaat te behalen. Voorzieningen moeten aansluiten bij de behoeften en leefwereld van onze inwoners. We maken daarbij gebruik van de gezamenlijke mogelijkheden die onze gemeenschap biedt, van inwoners en organisaties. Het Overkoepelend Beleidsplan werken we uit in uitvoeringsprogramma's. Deze actualiseren we regelmatig indien nodig.

Voor onderdelen van het sociaal domein werken we samen met gemeenten in wisselende samenstelling. Voor inkoop van een deel van de voorzieningen van de WMO doen we dit bijvoorbeeld in de regio Amersfoort, terwijl we voor jeugd samenwerken met de gemeenten van de Foodvalley. Daarnaast werken we op het gebied van gezondheid samen in Samen Sterker Eemland.

In financiële zin zijn het krappe tijden. Gemeenten worden geconfronteerd met hogere uitgaven – waar soms nauwelijks op te sturen is – en lagere inkomsten. We moeten met hetzelfde bedrag (of misschien zelfs minder) hetzelfde werk doen (of misschien wel meer). Om hier verstandig mee om te gaan, moeten we fundamenteel bakens verzetten. Zo zullen we meer moeten inzetten op preventie, zodat uiteindelijk minder voorzieningen nodig zijn. Dit is een dilemma: besparingen via preventie worden soms pas na jaren zichtbaar. Hoe dan ook: we moeten meer doen met minder mensen en middelen. Waar mogelijk zullen we inwoners moeten helpen zelf hun oplossing te realiseren in plaats van die oplossing zelf te bieden. Denk daarbij aan de gedachte dat je beter iemand kan helpen met een hengel dan met een vis. Met een hengel kan iemand zijn eigen vis vangen.

Dit document heet niet voor niets het overkoepelend beleidsplan. We benoemen zes thema's die onderling samenhangen. De reden dat we ze apart benoemen is om beter prioriteiten te kunnen stellen en om meer inzicht te krijgen in deze complexe materie.

1.2 Context en aanleiding

In het overkoepelend beleidsplan Sociaal Domein nemen we onze ambitie voor het sociale domein voor de komende jaren op en leggen we vast wat onze doelen zijn:

- het versterken van gelijke kansen;
- zorg, ondersteuning en hulp bieden op de manier die past bij onze inwoners.

Het overkoepelend beleidsplan Sociaal Domein biedt de kapstok voor het brede beleid van het sociaal domein. Met het beleidskader bevorderen we een integrale benadering. Ook biedt het handvatten om ons beleid uit te voeren en onze inwoners te helpen. De hulp en ondersteuning die ze krijgen moet zoveel mogelijk aansluiten op hun persoonlijke (thuis) situatie, eigen mogelijkheden en sociale netwerk. Ook moeten mensen die anderen informele zorg of hulp (willen) bieden, daarvoor alle ruimte en steun krijgen. En meer mensen, ook diegenen met een arbeidsbeperking, moeten de mogelijkheid krijgen om te werken of naar vermogen te participeren. We gaan daarbij uit van het vertrouwen in de mogelijkheden van de inwoner en de vakkennis van de professional. Daarnaast willen we met het overkoepelend beleidsplan Sociaal Domein dat de ondersteuning en zorg betaalbaar en beschikbaar blijven.

1.3 De gemeente Nijkerk in sociaal perspectief

We zijn samen verantwoordelijk om in de toekomst zorg en ondersteuning voor iedereen betaalbaar en beschikbaar te houden. Van onze inwoners verwachten wij dat zij naar vermogen werken aan hun mentale, fysieke en financiële gezondheid. 'Bestaanszekerheid' en 'woonruimte' zijn daarbij cruciale factoren. Met alle onzekerheden die er zijn, mogen we ook van onze inwoners

verwachten dat ze rekening houden met levensgebeurtenissen en wisselende omstandigheden die je als mens in de loop van je leven tegenkomt. Als gemeente ondersteunen wij onze inwoners bij die eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid. Dit doen we door volop te blijven inzetten op het versterken van een sterke sociale basisinfrastructuur en de bestaanszekerheid van onze inwoners. Het vraagt veel inspanning om de sociale (basis)infrastructuur van de gemeente Nijkerk in stand te houden en te versterken. Die inspanning moet komen van inwoners en overheid, zo veel mogelijk in samenwerking en wederkerigheid.

Ook vraagt dit een integrale blik en een pragmatische, resultaatgerichte aanpak van de gemeente. Oftewel: we moeten doen wat nodig is. Inwoners moeten erop kunnen vertrouwen dat als het echt nodig is, de overheid dichtbij is en dat die overheid de menselijke maat hanteert. Inwoners zonder vangnet hebben recht op eerlijke ondersteuning, of het nu gaat om zorg of inkomen. We zoeken naar manieren om deze mensen minder afhankelijk te maken, we willen ze in staat stellen betekenisvol te leven, door hun werk of andere maatschappelijke activiteiten.

De gemeente Nijkerk wordt als gemeenschap steeds diverser en dynamischer. We zetten daarom in op meer aandacht voor inclusie en verbondenheid. Een groeiende bevolking, die diverser en dynamischer wordt, stelt terecht hogere en nieuwe eisen aan publieke voorzieningen. We moeten daarom investeren in het aanbod aan sport, cultuur, onderwijs en welzijn en vernieuwing stimuleren. De gemeente wil dat inwoners in alle levensfasen de ruimte én ondersteuning krijgen die ze nodig hebben om hun leven te leiden en hun bijdrage te leveren aan hun eigen maatschappelijke verbanden. Zo leveren ze ook een bijdrage aan de samenleving als geheel. Veel jeugdigen in de gemeente Nijkerk doen het goed en hebben het goed. Tegelijk hebben in de gemeente Nijkerk niet alle jongeren een onbezorgde jeugd. Vaak gaat het – helaas – niet om incidenten. Er zijn groepen jongeren die structureel een slechte start maken, in hun leven en in de samenleving, ook in de gemeente Nijkerk. Voor die groep zet de gemeente een aantal activiteiten en instrumenten in, samen met het onderwijs en andere instellingen. Het doel hiervan is dat veel – het liefst alle kinderen in de gemeente Nijkerk – gezond opgroeien in een kansrijke situatie. We willen dat alle kinderen met en zonder een beperking of ondersteuningsbehoefte zo veel mogelijk naar school gaan, elkaar tegenkomen in de klas zitten en samen spelen. Daarbij zetten we zo veel mogelijk de kracht en mogelijkheden van het eigen sociaal systeem van jeugdigen in. Waar mogelijk zullen we deze krachten en mogelijkheden versterken. Dat is nodig om problemen vooraf in te schatten en te voorkomen.

Onze plaatselijke samenleving wordt mede gedragen door een grote groep actieve en vitale ouderen. Voor deze groep richten we ons op passende en kwalitatief hoogwaardige woonmilieus. We willen passende voorzieningen

treffen op het gebied van wonen en zorg. Waar dat nodig en gewenst is ondersteunen we actief het welzijn en het welbevinden van ouderen.
Voor onze inwoners bieden we in alle levensfasen het vangnet dat nodig is. We stimuleren het welbevinden door in de gemeente Nijkerk op een prettige manier te wonen, te werken en te leven. Waar dit niet lukt, is vaak sprake van samenhangende problemen op meerdere levensgebieden. Denk aan gezondheid, participatie, inkomen en werk. Dat vraagt van ons als gemeente om een gecombineerde en integrale inzet op tal van terreinen. En om individueel maatwerk, waarbij de mens voorop staat en niet de procedure. Waar het kan streven we naar verdergaande ontschotting.

In het figuur hiernaast zien we weergegeven dat we in beginsel inzetten op een goede sociale basis. Dat is het fundament van de pyramide. Met onze partners zorgen we voor preventie en lichte ondersteuning. Zo nodig bieden we maatwerkvoorzieningen. Deze opbouw loopt als een rode draad door het overkoepelend beleidsplan Sociaal Domein.

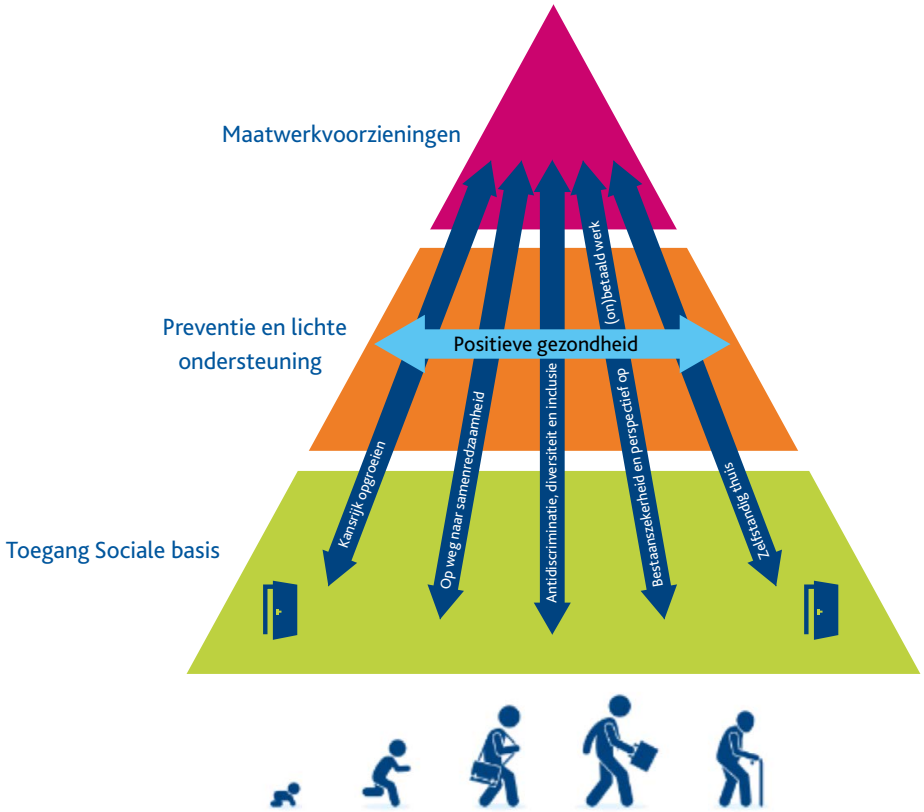

1.4 Rolneming

Als gemeente moeten we onze rol in maatschappelijke processen en beleidsprocessen actualiseren. Als we veel van onze inwoners verwachten, moeten we ze ook in staat stellen om hun rol te vervullen. Er is veel informatie, kennis, creativiteit en energie nodig om onze Nijkerkse samenleving 'werkend' te houden. We weten dat ruimte nodig is om dat verder te stimuleren.

Bij het inspelen op de maatschappelijke behoefte van onze inwoners, ondernemers en organisaties moeten we ook nadenken over de behoeften van deze groepen, onze relatie met hen en het proces dat hier het beste bij past. Onze aanpak moet integraal zijn, waarbij we meer vanuit het resultaat redeneren en minder vanuit individuele beleidsoplossingen. We moeten de mogelijkheden die we als gemeente hebben om met onze taken en opgaven om te gaan handiger combineren. Zoeken naar oplossingen die inwoners, ondernemers en instellingen bieden. Per vraagstuk definiëren we onze rol scherper. Als lokale overheid staan we soms zelf aan de lat om prestaties te leveren en resultaten te halen. Vaker zullen we de randvoorwaarden en het speelveld moeten scheppen waarop andere partijen samen met ons of zelf kunnen presteren. Dat zal soms streng en normstellend moeten zijn, maar ook uitnodigend en faciliterend. Soms zullen we op onze handen moeten zitten om energie en creativiteit uit te lokken. Bijvoorbeeld om te voorkomen dat we een kar trekken die niemand wil duwen. Maar zeker ook om onze eigen middelen selectief en effectief in te kunnen zetten, zeker als deze middelen krap zijn of krapper kunnen worden. Dit samenspel vanuit wederkerigheid met onze inwoners moeten we deels nog ontdekken en inrichten. Het vraagt van ons als gemeente – gemeenteraad, college, organisatie – dat we nieuwe vormen van overleg en meedoen ontwikkelen en toestaan. In de komende periode gaan we hiervoor modern gereedschap ontwikkelen en toepassen.

Als groeiende gemeente groeit ook onze rol in de regio. Met onze schakelfunctie tussen verschillende regionale netwerken kunnen we meer betekenen en onze eigen belangen beter dienen. Om onze regionale rol goed te vervullen gaan we onze eigen lokale agenda explicieter en duidelijker formuleren. Ook gaan we nadrukkelijker meebewegen in het regionaal perspectief. We moeten daarin scherpe keuzes maken. Zo bereiken we voor Nijkerk écht resultaat.

2. Leidende principes

2.1 Inleiding

Om onze ambitie te realiseren hebben we handvatten nodig – oftewel leidende principes. Daarbij kijken we steeds opnieuw naar wie welke rol heeft: inwoner, omgeving, professional en gemeente.
Deze leidende principes vertalen onze doelen naar concrete handvatten die helpen bij het maken van beleidskeuzes en de uitvoering in de praktijk. Deze leidende principes gaan over het gedrag van mensen en de cultuur binnen onze organisatie. Het bepaalt ons handelen en maakt de gemeente Nijkerk tot de gemeente die we willen zijn.

2.2 Samen is belangrijk

We sluiten zoveel mogelijk aan bij de leefwereld van de inwoner. Veranderingen dienen zich in verschillende levensfasen aan. Daarom zetten we in op het aanboren en versterken van veerkracht. We stimuleren inwoners om te zorgen voor een sterk, sociaal netwerk. Mensen om hen heen op wie ze kunnen bouwen als er veranderingen zijn in hun leven. We kijken naar wat de inwoner zélf kan, de inwoner blijft aan zet. Dit betekent dat inwoners zelf het initiatief nemen om hun ondersteuningsvraag te beantwoorden. Ze maken meer gebruik van hun sociale netwerk. Ook in een moeilijke situaties leveren inwoners en het sociale netwerk een bijdrage. Inwoners kunnen ondersteuning vragen aan de gemeente als zij onvoldoende middelen van bestaan hebben. Professionals en veel vrijwilligers hebben kennis en ervaring om de juiste oplossing te helpen vinden. Samenwerking tussen inwoners en professionals is daarom essentieel.

We blijven realistisch in wat we van inwoners en de mensen uit hun omgeving kunnen vragen. Tegelijk weten we ook dat inwoners zelf of met hun sociale kring vaak meer kunnen dan ze denken. Soms is juist het eigen netwerk onderdeel van het probleem. Ook werkgevers of vrijwilligers maken deel uit van het netwerk. We weten ook dat veel mensen bereid zijn om iemand in hun omgeving te helpen, maar zij weten vaak niet dat iemand een hulpvraag heeft.

De sociale kwaliteit van samenleven in een buurt of straat vraagt om aandacht en inzet. We denken dan aan prettig samenleven, omzien naar elkaar, elkaar accepteren en begrip hebben voor een ander. Soms is hulp nodig om dit mogelijk te maken. Waar dit kan stimuleren we ontmoetingen in de openbare ruimte. Ondersteuning en zorg kan nodig zijn voor alle betrokkenen. Meer bekendheid geven aan wat iedereen doet, kan het wederzijds begrip bevorderen en stigmatisering tegengaan. Sommige inwoners zijn erbij gebaat dat ze geholpen worden om goed te ‘starten’ in hun nieuwe woonomgeving. Buurtbewoners moeten ook weten waar zij met hun zorgen en angst terechtkunnen. Het Sociaal Team en onze partners spelen hierbij een rol.

2.3 Samen voorkomen

De gemeente Nijkerk zet in op het bevorderen van de gezondheid en een gezond leven. We werken hierbij vanuit de filosofie van ‘Positieve gezondheid’ en *‘Health in all policies’.* Ook vinden we het belangrijk dat inwoners naar elkaar omkijken en aan elkaar hulp vragen. Om onze

inwoners daarbij te ondersteunen zetten we volop in op het versterken van de sociale basisinfrastructuur. Met een toegankelijke sociale basis vermindert het beroep op formele zorg. Misschien wordt die zorg zelfs overbodig. We zien de sociale basis dan ook als startpunt bij (hulp)vragen. Het organiseren, in stand houden en versterken van een duurzame sociale basis vraagt veel inspanningen van de inwoners en van ons. We doen dit zoveel mogelijk samen, op basis van respect en vertrouwen.

2.4 Samen oplossen

We vinden het belangrijk dat onze inwoners zelf de regie houden over hun eigen leven en zich zoveel mogelijk zelf redden. Waar dit niet lukt, geven we korte en lichte ondersteuning. We staan naast onze inwoner als dit nodig is. Eerst komt de zorg voor elkaar (samenzorg), dan pas de formele zorg. We kijken naar de situatie van de inwoner en zoeken samen naar een passende oplossing. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat we samen met de inwoner kijken naar alternatieve zorgmogelijkheden, zoals mantelzorg of vrijwilligerswerk. Ook streven we naar één contact-persoon en plan per gezin. We laten het ondersteuningsaanbod aansluiten op wat onze inwoners nodig hebben. Hierbij houden we rekening met alle leefgebieden.

We organiseren een breed scala aan diensten en voorzieningen die aansluiten bij de behoeften en wensen van onze inwoners. Het ondersteuningsaanbod van de gemeente Nijkerk en haar maatschappelijke partners is voor alle inwoners makkelijk vindbaar. We bieden dit zoveel mogelijk dichtbij huis en in groepsverband aan. Specialistische voorzieningen organiseren we regionaal als dit efficiënter is.

2.5 Samen ontwikkelen

De gemeente Nijkerk is een samenwerkende overheid en creëert een stimulerende en flexibele, lerende omgeving voor haar werknemers. De wereld om ons heen verandert voortdurend en het is essentieel om bij te blijven met nieuwe ontwikkelingen. Daarom stimuleren we medewerkers om te investeren in hun persoonlijke en professionele groei. Daarnaast leren we van de praktijk en vragen we inwoners om ervaringen te delen, zodat iedereen kan profiteren van elkaars inzichten.

Door continu in gesprek te zijn met onze inwoners en samenwerkings-partners laten we de gemeentelijke wereld beter aansluiten bij de leefwereld van de inwoners en bij de praktijk van de professionals. Zo leren we van elkaar, zo weten we wat er speelt, vinden we elkaar beter, ontstaat er meer begrip en komen we tot betere oplossingen.

Om effectief te werken moeten we ook prioriteiten durven stellen. Als gemeente maken we heldere afwegingen en we richten ons op de belangrijkste doelen en opgaven. Alleen dan kunnen we mensen en middelen doelgericht inzetten. Op basis van heldere doelstellingen en resultaatgerichte indicatoren houden we bij of we de beoogde effecten bereiken en of we moeten bijsturen. We werken integraal door verschillende domeinen en beleidsterreinen met elkaar in verband te brengen en pakken (beleids)vraagstukken op vanuit meerdere perspectieven.

We willen langdurende en duurzame relaties opbouwen met onze partners en inwoners. Dit doen we op basis van gelijkwaardigheid. We durven elkaar aan te spreken. Ook definiëren we per vraagstuk scherp onze rol. Natuurlijk moeten we als gemeente zelf prestaties leveren en resultaten halen, maar vaker moeten we randvoorwaarden en het speelveld scheppen voor alle partijen. Soms streng en normstellend, maar waar mogelijk uitnodigend en faciliterend.

De gemeente Nijkerk wil ook een efficiënte en effectieve dienstverlening door overmatige regelgeving te verminderen. We willen een goede balans vinden tussen het waarborgen van publieke belangen en het verminderen van bureaucratische belemmeringen, bijvoorbeeld door met één verordening te komen in plaats van verschillende.

Toegankelijke, laagdrempelige ondersteuning en zorg werkt preventief. Onze communicatie en dienstverlening maken we zo toegankelijk mogelijk voor alle inwoners.

2.6 Samen verschil maken

Ondersteuning en zorg kan het verschil te maken in iemands leven en diens mogelijkheden versterken. We doen wat werkt, we richten ons op resultaten en zoeken naar duurzame oplossingen die ook op de lange termijn werken. We doen wat nodig is en leveren maatwerk. We kiezen voor acties en beslissingen die de veerkracht van onze inwoners het meest verbetert, ondanks problemen, afleiding of tegenslagen. De systemen, financieringsstromen en wet- en regelgeving zijn daarin onze instrumenten. Het gaat om passende en effectieve oplossingen.

Snelle interventies voeren we uit als ondersteuning of zorg op korte termijn nodig zijn. Dit creëert ruimte en rust. Vervolgens kunnen we verder werken aan structurele oplossingen en verbeteringen.

Goed is goed genoeg. De kwantiteit van ondersteuning is niet leidend, de doeltreffendheid wel. We beoordelen de gehele situatie. Dat is leidend. Samen zoeken we daarna naar de meest effectieve oplossing. Samen maken we het verschil, zonder samenwerking lukt het niet.

3. Wat willen we bereiken

3.1 Thema 1: Bestaanszekerheid

3.1.1 Maatschappelijke opgave

Bestaanszekerheid kunnen we op verschillende manieren definiëren. Bestaanszekerheid houdt in dat huishoudens een voorspelbaar inkomen hebben en toegang tot basisvoorzieningen, zoals voedsel, huisvesting en gezondheidszorg. Maar bestaanszekerheid is meer. Het is ook de zekerheid op toegankelijk zorg- en hulpverlening, het is ook de mogelijkheden krijgen om mee te doen in de samenleving. In dit hoofdstuk richten wij ons op drie hoofdelementen van bestaanszekerheid namelijk:

- een stabiel inkomen op basisniveau;
- werk;
- meedoen in de samenleving.

In de andere thema's, zoals 'de sociale basis', 'kansrijk opgroeien en ontwikkelen' en 'voorkomen is beter dan genezen', komen andere elementen van bestaanszekerheid aan bod. Dan gaat het bijvoorbeeld over goede gezondheid, adequate opleiding, gezonde sociale relaties en een zinvol leven.

Het hebben van werk is een belangrijk element voor bestaanszekerheid. Werk krijgen is de verantwoordelijkheid van inwoners en werkgevers. Het is onze verantwoordelijkheid als gemeente om eventuele belemmeringen daarbij weg te nemen. Oplossingen vragen veelal maatwerk en samenwerking tussen meerdere partijen.
Wij hebben samen met onze buurgemeenten, partners en ondernemers een belangrijke rol in het creëren van randvoorwaarden voor een succesvol economisch en arbeidsmarktbeleid. Voor mensen die – zonder daar zelf de schuld van te zijn – geen werk hebben of die om andere redenen niet zelfstandig in hun bestaan kunnen voorzien, biedt de gemeente een financieel vangnet en mogelijkheden om minder afhankelijk te worden.

Daarnaast richten we ons op:

- het tegengaan van armoede;
- het oplossen van schulden;
- het verminderen van laaggeletterdheid;
- het verminderen van taalachterstanden bij kinderen en jongeren.

We willen dat onze inwoners ervaren dat hun bestaanszekerheid een ondergrens heeft en dat de gemeente voor hen een betrouwbare partner is als die bodem dreigt weg te vallen.

3.1.2 Trends en ontwikkelingen

De gemeente kan bestaansonzekerheid niet alleen oplossen. Ook landelijke programma's proberen inwoners met bestaansonzekerheid te ondersteunen. Een deel van de oplossing ligt in het informele netwerk. Dus buren, scholen en andere plekken waar inwoners elkaar ontmoeten. Daar merken omstanders vaak als eerste dat iemand moeite heeft om rond te komen. Dit tijdig signaleren is belangrijk. De verantwoordelijkheid voor het verminderen van bestaansonzekerheid ligt niet alleen bij de gemeente, maar bij ons allemaal.

De Participatiewet staat volop in de belangstelling en verandert nog steeds. Steeds minder gaat het om het volgen van (strenge) regels, steeds

meer om hulp die is afgestemd op iemands persoonlijke situatie. Dit geeft mensen meer bestaanszekerheid en meer kansen om mee te doen in de samenleving. Nieuwe ideeën, meer plekken voor beschut werk en digitale hulpmiddelen – bijvoorbeeld data-analyse om vroegtijdig te signaleren – laten zien dat de wet probeert mee te groeien met de behoeften van inwoners.
Door technologische, demografische en economische factoren verandert de arbeidsmarkt snel.
Een aantal trends:

- Er zijn tekorten in bepaalde sectoren, zoals zorg, landbouw, techniek, bouw, openbaar bestuur en onderwijs.
- Er is meer flexibiliteit door uitzendwerk of het werken als zelfstandige zonder personeel (zzp).
- Door de steeds verdergaande digitalisering verdwijnen banen. Tegelijkertijd vraagt de technologische vooruitgang om werknemers met nieuwe vaardigheden.
- De noodzaak om een leven lang te leren.

Ontwikkelingen zoals vergrijzing, platformeconomie en inclusiviteit, brengen nieuwe uitdagingen met zich mee. Er is momenteel volop aandacht voor de vraag hoe werkgevers en werknemers zich kunnen aanpassen aan de veranderende wereld.

Een belangrijke ontwikkeling is het aanhoudende probleem van laaggeletterdheid en beperkte basisvaardigheden. In de gemeente Nijkerk heeft een groeiende groep van ongeveer 3.750 inwoners moeite met lezen, schrijven en digitale vaardigheden. Dit verkleint hun kansen op de arbeidsmarkt verkleint en beperkt hun zelfstandigheid.

Hoewel het in 2023 best goed ging met de economie, het aantal bijstandsuitkeringen historisch laag is en het aantal openstaande vacatures historisch hoog is, blijft het aantal mensen met problematische schulden en het aantal mensen dat in armoede leeft nog steeds hoog. Begin 2024 hadden 1.130 huishoudens in de gemeente Nijkerk schulden die hen in de problemen brachten. Dat is 6,1 procent van alle huishoudens in de gemeente. In heel Nederland kampt 8,9 procent van alle huishoudens met probleemschulden — het percentage in de gemeente Nijkerk is dus lager.

Armoede wordt niet bepaald door de hoogte van het inkomen, maar door de hoogte van het inkomen na aftrek van vaste lasten. Bij deze definitie komen (ook) huishoudens in beeld met een inkomen dat (veel) hoger is dan modaal. De vraag rijst hoe ver de verantwoordelijkheid van de overheid strekt en wat de gemeente kan als het gaat om preventieve en helpende maatregelen op het gebied van schulden en armoede. In veel gevallen gaat het om het evenwicht tussen particuliere inkomsten en uitgaven. Alleen voor mensen met het laagste inkomensniveau (bijstand) heeft de overheid een vangnet voor het inkomen geregeld.

3.1.3 Wat willen we bereiken?

Door een integrale aanpak willen wij bijdragen aan de maatschappelijke opgave dat iedere inwoner een stabiel en voorspelbaar inkomen heeft.

Dit komt tot uiting in de volgende strategische doelen.

Strategische doelen:
1. Minder inwoners met problematische schulden.
2. Regelingen worden beter benut.

Rol van de gemeente

Het bieden van instrumenten voor schuldhulpverlening is een wettelijke taak voor de gemeente Nijkerk. Daarnaast voert de gemeente de Participatiewet uit waarmee zij inwoners een financieel vangnet biedt én ondersteunt naar werk. Naast de inkomensondersteuning vanuit de overheid biedt de gemeente Nijkerk inkomensondersteuning voor inwoners met een disbalans tussen een laag inkomen en hoge uitgaven. Zo draagt de gemeente Nijkerk bij aan bestaanszekerheid van haar inwoners.

3.1.4 Hoe willen we dit bereiken?

Inwoners van de gemeente Nijkerk doen mee en horen erbij

Voor mensen die moeilijk zelf werk kunnen vinden, bieden we ondersteuning om hun bestaanszekerheid te bevorderen. Deze ondersteuning bestaat bijvoorbeeld uit re-integratietrajecten, loonkostensubsidies en beschut werk.

Mensen die ondanks begeleiding niet in staat zijn betaald werk te vinden, nodigen we uit om via vrijwilligerswerk deel te nemen aan de maatschappij. Wij bemiddelen daarbij.

De Participatiewet legt ook verplichtingen op aan inwoners, zoals sollicitatieplicht en het bieden van een tegenprestatie. Als inwoners niet aan de eisen van de wet voldoen, kan hun uitkering worden gekort of stopgezet. Dit brengt een risico met zich mee, deze toch al kwetsbare groep heeft dan geen garantie meer op een stabiel inkomen op basisniveau. Dit geldt vooral voor mensen met complexe problematiek, zoals schulden, zwakke gezondheid of beperkte arbeidsmogelijkheden. Door maatwerk toe te passen stemt de gemeente Nijkerk de verplichtingen af op de persoonlijke situatie van de inwoner. Zo blijft de bestaanszekerheid gegarandeerd. De kern van maatwerk is dat de focus niet alleen ligt op sterke naleving van regels, maar ook ondersteuning biedt die aansluit bij de mogelijkheden en beperkingen van de mensen om wie het gaat.

Inwoners van de gemeente Nijkerk hebben een bodem in hun bestaan en benutten deze
De gemeente wil een vangnet bieden waar inwoners op terug kunnen vallen. Dit doen wij nu al door een ruimhartig armoedebeleid te hanteren. Door uit te gaan van een hogere inkomensgrens (tot 130% van het wettelijk minimumloon (WML)), ondersteunen we ook werkende inwoners. We attenderen inwoners actief op onze regelingen. Wij willen alle inwoners bereiken. Probleem hierbij is dat één op de zes inwoners in Nederland moeite heeft met lezen en schrijven. Teksten en brieven van de gemeente, zoals de aanvraagprocedure van onze regelingen, moeten in begrijpelijke tekst zijn geschreven. Wij passen onze communicatie aan naar B1-leesniveau. Daarnaast werken we samen met werkgevers, onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties om laaggeletterdheid en digitale achterstanden te verminderen. Zo zijn onze inwoners beter voorbereid op de steeds veranderende arbeidsmarkt en krijgen ze meer grip op hun bestaan. Ze krijgen meer bestaanszekerheid.

Wij bieden ondersteuning bij beginnende schulden én bij complexe en hoge schuldenlasten. Wij blijven (preventieve) schuldhulpverlening snel en lokaal op maat aanbieden. Daarvoor werken we samen met organisaties die hun oren en ogen open hebben in onze lokale samenleving. Door op deze manier snel te signaleren kunnen we huishoudens met schulden sneller en beter bereiken en helpen.

3.2 Thema 2: Kansrijk opgroeien, kansrijk ontwikkelen

Met 'Kansrijk opgroeien en ontwikkelen' bedoelen we: kinderen en jongeren groeien gezond, veilig en met gelijke kansen op. Dit vraagt om een toekomstgerichte aanpak. We investeren in een gezonde start, versterken de zelf- en samenredzaamheid en bieden passende hulp aan.

3.2.1 Maatschappelijke opgave

De eerste 1.000 dagen van een kind zijn cruciaal voor een goede start in het leven. Ongeveer 16% van de kinderen in Nederland begint met een valse start. Vaak leidt dit tot fysieke, mentale en sociale problemen.

Kinderen verdienen gelijke kansen. We richten ons daarom op inclusief onderwijs en een soepele overgang in de opvang- en onderwijsloopbaan. We werken hiervoor samen met partners in het onderwijs. Het leerlingenvervoer ondersteunt leerlingen bij hun schoolgang. Het belangrijkste uitgangspunten hierbij is thuisnabij onderwijs en zo zelfstandig mogelijk kunnen reizen.

Gezinnen hebben een sterke sociale basis en bestaanszekerheid nodig om zelfredzaam te zijn en te blijven. Met preventieve hulp proberen we problemen te voorkomen en passende ondersteuning te bieden waar dat nodig is.

De 'Hervormingsagenda Jeugd' bevat een omvangrijk pakket afspraken met als doel de jeugdzorg te verbeteren en financieel gezond te maken. Gemeenten, de samenwerkingsregio Foodvalley en de overheid gaan structureel investeren in de landelijke kwaliteit en effectiviteit van jeugdhulp. Daarnaast wordt de Jeugdwet aangepast. Dit moet duidelijk maken wanneer en welke hulp kinderen en ouders kunnen krijgen. Dat moet een toekomstbestendig en effectief zorg- en ondersteuningssysteem creëren dat beter aansluit bij de behoeften van kinderen, jongeren en gezinnen. Financiële houdbaarheid is daarbij een belangrijk thema. Door de toenemende vraag naar jeugdhulp, bezuinigingen en ingewikkelde hulpvragen staat het jeugdzorgstelsel onder financiële druk.

Het is belangrijk dat kinderen veilig en geborgen kunnen opgroeien. Helaas is dit niet voor alle kinderen vanzelfsprekend. Dreigt het mis te gaan met een kind, dan is het van groot belang dat op tijd de juiste hulp beschikbaar is. Samen met het gezin en de directe omgeving van het gezin onderzoeken we hoe de onveiligheid zo snel mogelijk kan worden weggenomen. Uitgangspunt hierbij is om de hulp zo laagdrempelig mogelijk te organiseren, maar tegelijkertijd zo intensief als nodig is.

3.2.2 Trends en ontwikkelingen

De samenleving wordt steeds ingewikkelder. De prestatiedruk neemt toe, we zien steeds meer ingewikkelde echtscheidingen en sociale media hebben een grote invloed gekregen op de ontwikkeling van kinderen. Dit

heeft vooral gevolgen voor gezinnen met een laag inkomen en gezinnen met beperkte mogelijkheden. Stress en financiële onzekerheid beïnvloeden de gezondheid en ontwikkeling van kinderen. Dit leidt tot een grotere vraag naar jeugdhulp. Er wordt steeds meer een beroep gedaan op professionele jeugdhulp. Het landelijk gebruik van jeugdhulp is gestegen van 1 op de 27 kinderen (2000) naar 1 op de 7 kinderen (2023).

Ook zien we steeds meer jeugdigen die moeite hebben met lezen en schrijven. Recent onderzoek wijst uit dat bij één op de drie vijftienjarigen onvoldoende basisvaardigheden hebben om volwaardig deel te nemen aan de samenleving. Dit verslechtert hun toekomstperspectief. Versterken van die basisvaardigheden is dus hard nodig. De aanpak van dit probleem is een samenspel tussen onderwijs en jeugdhulp.

Het aanhoudende drugs- en alcoholgebruik onder minderjarigen is een ook belangrijke zorg. Daarom zetten we in op preventie van middelenmisbruik onder jongeren. Uit de landelijke cijfers komt naar voren dat steeds vaker minderjarigen betrokken raken bij ernstige strafbare feiten. Dat zien we ook in de gemeente Nijkerk: er is een groeiende groep jeugdigen die overlast veroorzaakt en soms criminele activiteiten uitvoert. Om dit terug te dringen willen we een betere aansluiting tussen onderwijs, jeugdhulp, preventie, openbare orde en veiligheid.

3.2.3 Wat willen we bereiken?

Strategische doelen:

1. Alle kinderen krijgen van jongs af aan de ruimte en gelegenheid om zich kansrijk te ontwikkelen.
2. Gezinnen houden zelf de regie over hun leven.
3. Het normale leven van kinderen en jongeren staat centraal.

Rol van de gemeente

De gemeente Nijkerk gaat uit van de eigen kracht van gezinnen en gemeenschappen. We gaan als eerste uit van wat gezinnen, hun netwerk en gemeenschappen zelf kunnen. Wanneer het noodzakelijk is, is de gemeente wettelijk verantwoordelijk voor het bieden en indiceren van passende ondersteuning. Het doel van deze ondersteuning is om op gezinnen op weg te helpen, zodat zij op eigen kracht verder kunnen. Dit doet de gemeente Nijkerk in samenwerking met de betrokken partners.

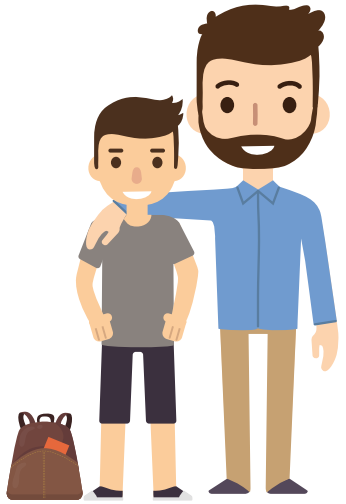

3.2.4 Hoe willen we dit bereiken?

Om gelijke kansen en inclusie te bevorderen willen we inclusiever onderwijs en een sterke ononderbroken lijn van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) naar het basis- en voortgezet onderwijs. Dit vormt de basis voor een goede start voor elk kind. Daarnaast is het belangrijk de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp te verbeteren. Zo kunnen kinderen en jongeren die extra ondersteuning nodig hebben, tijdig en effectief worden geholpen. Dit bespreken we met onze partners in de Lokaal Educatieve Agenda (LEA).

Het uitgangspunt is om eerst uit te gaan van wat gezinnen zelf kunnen doen (zelfzorg). Eventueel kan hun sociale netwerk dit ondersteunen (samenzorg). Professionele hulp schakelen we pas in als dit noodzakelijk is (formele zorg). Hierdoor geven we gezinnen en hun omgeving de ruimte om zelf zorg te dragen voor hun leven. Zo kunnen ze ook zelf problemen voorkomen.

Een belangrijk onderdeel van deze aanpak is om te bewegen van medicaliseren naar normaliseren. Hiermee bedoelen we het volgende: problemen bij kinderen en jongeren worden vroegtijdig gesignaleerd. Dit laten we volgen door lichte, laagdrempelige ondersteuning. Tegelijk investeren we in de omgeving van jongeren. Dit doen we door hun sociale netwerk te versterken en door systeemgericht te werken. Dit vergroot de veerkracht en zelfredzaamheid.

Tot slot is een sterke sociale basis nodig en een goede samenwerking tussen onderwijs, gezondheid, jeugdhulp, openbare orde en veiligheid. Door verbindingen te leggen en het systeem rondom het kind te versterken, voorkomen we dat het kind zélf als probleem wordt gezien. Ouders krijgen ondersteuning om basisvaardigheden aan te leren en krijgen begeleiding in de opvoeding van hun kinderen. Zo staan zij steviger in hun schoenen en hebben zij een positieve invloed op hun kinderen.

Met deze integrale aanpak bouwen we aan een samenleving waarin ieder kind en elke jongere de kans krijgt om te groeien in een inclusieve en ondersteunende omgeving. In een omgeving waarin gezinnen en gemeenschappen centraal staan in de zorg en ondersteuning.

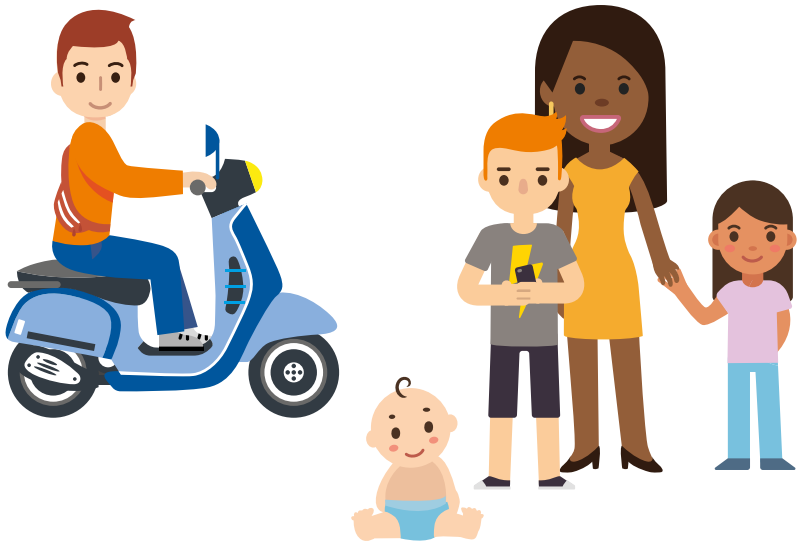

3.3 Thema 3: Stevige sociale basis

3.3.1 Maatschappelijke opgave

De definitie die gehanteerd wordt voor de sociale basis is: vrij toegankelijke formele en informele activiteiten en voorzieningen die gericht zijn op het elkaar ontmoeten en ondersteunen, op ontplooien en ontspannen. Het doel: mensen kunnen samenleven en meedoen.[1]

De sociale basis ontstaat doordat mensen elkaar ontmoeten, zichzelf ontplooien en samen plezier hebben. Dus samen dingen doen die betekenisvol zijn. Binnen de sociale basis helpen mensen elkaar en steunen ze elkaar. Daarmee geven ze elkaar de kans om mee te doen en deel te nemen aan de samenleving. De sociale basis ontstaat vanuit de samenleving en vormt de kern van een veerkrachtige, inclusieve en zorgzame samenleving.
De sociale basis is onder te verdelen in drie sferen:

- persoonlijke basis;
- gemeenschappelijke basis;
- institutionele sociale basis.

Deze sferen vullen elkaar aan en zijn noodzakelijk om een sterke sociale basis op te bouwen waarin de verschillende gebieden elkaar ondersteunen en versterken. De persoonlijke en gemeenschappelijke basis bieden directe sociale interactie en steun, de institutionele basis faciliteert en ondersteunt dit.

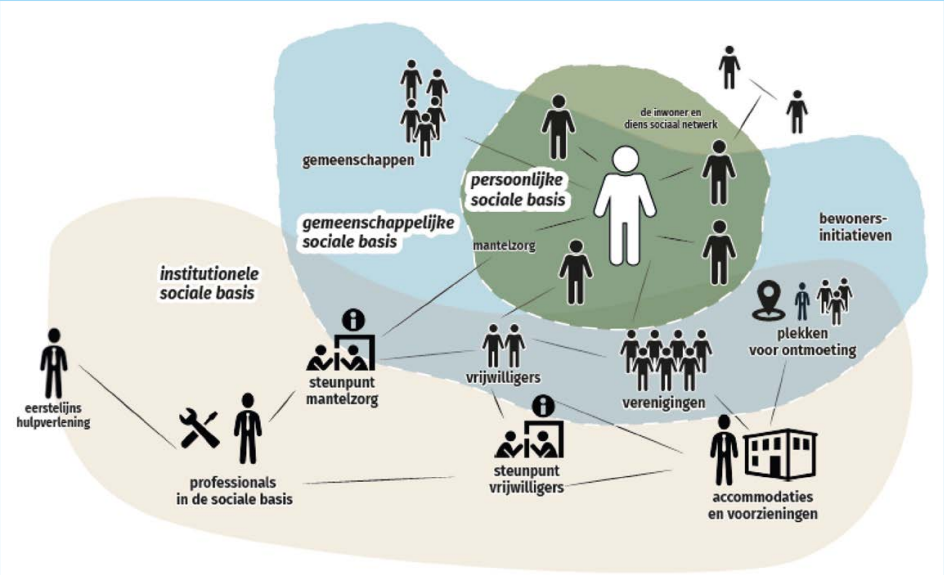

Uit A. Britt, M. Kwakernaak, et al. 'Leren, sturen en verantwoorden in de sociale basis', Utrecht: Verwey-Jocker Instituut 2022.Het model is ontwikkeld in samenwerking met Jochem Deuten.[2]

Binnen de persoonlijke sociale basis draait het om de relaties die mensen hebben met hun directe omgeving. Denk aan vrienden, familie en buren. Deze contacten spelen een belangrijke rol in het bieden van steun en hulp. Dit kan een mantelzorger zijn, maar ook iemand in de buurt bij wie iemand met een persoonlijke hulpvraag terechtkan.

1 gala-gezond-en-actief-leven-akkoord.pdf

2 121500_Leren-sturen-en-verantwoorden-in-de-sociale-basis.pdf

Binnen de gemeenschappelijk sociale basis draait het om groepen en gemeenschappen. Mensen zetten zich hier vaak vrijwillig in. Deze gemeenschappen creëren plekken waar mensen elkaar ontmoeten en zich onderdeel voelen van een groter geheel.

De institutionele sociale basis omvat de structuren en voorzieningen die formele instanties aanbieden. Denk bijvoorbeeld aan bibliotheken, gezondheidscentra, welzijnswerk en vrijwilligerssteunpunten. Binnen de institutionele sociale basis spelen professionals een belangrijke rol. Welzijnswerkers, jongerenwerkers, buurtsportcoaches, sociale teams, cultuurverbinders, wijkverpleegkundigen en wijkagenten ondersteunen gemeenschappen en helpen bewoners. Dit doen ze bijvoorbeeld door professioneel te begeleiden en activiteiten te organiseren.

3.3.2 Trends en ontwikkelingen

Onze moderne samenleving kenmerkt zich door individualisering. Zij biedt kansen en uitdagingen. Het geeft inwoners de persoonlijke vrijheid om zich te ontwikkelen, maar kan de sociale samenhang ook onder druk zetten. Te veel individualisering kan een probleem vormen voor kwetsbare groepen die afhankelijk zijn van steun uit hun omgeving.

De Nederlandse bevolking vergrijst. Vooral de groep ‘oude ouderen’, de 75-plussers, groeit sterk. Deze ouderen wonen vaak zelfstandig, maar hebben fysieke beperkingen en hebben daardoor ondersteuning nodig. Het aantal mensen dat deze ondersteuning en zorg zou kunnen bieden, neemt juist af. Door de dubbele vergrijzing – meer ouderen en de gemiddelde leeftijd van deze ouderen stijgt – neemt de vraag naar inzet van vrijwilligers en mantelzorgers toe. Per zorgvrager zijn er nu in potentie vijftien mensen (buren, familie etc.) die mantelzorg kunnen bieden. In 2040 zijn dat er naar verwachting nog maar zes. Daarnaast groeit de formele zorg groeit niet mee met de groeiende vraag naar zorg. Ook dat vergroot de druk op de mantelzorger.

De gemeente Nijkerk kent een rijke sociale basis met wijk- en burencontacten, buurtverenigingen, geloofsgemeenschappen en een bruisend verenigingsleven. Diverse vrijwilligers en professionele organisaties organiseren activiteiten op het gebied van ontmoeting, talentontwikkeling en preventie. Ook zijn er veel culturele en sportfaciliteiten waar inwoners gebruik van kunnen maken.

3.3.3 Wat willen we bereiken?

Strategische doel:

1. Het vergroten van de samenredzaamheid.

Rol van de gemeente
De sociale basis ontstaat vanuit de samenleving. De rol van de gemeente Nijkerk is faciliterend en ondersteunend. Vanuit de WMO heeft de gemeente de wettelijke taak om vrijwilligers en mantelzorgers te ondersteunen en te waarderen en mantelzorgers en de sociale samenhang te versterken. We werken samen met organisaties uit de samenleving, stimuleren initiatieven en ondersteunen voorzieningen die de sociale basis versterken. Ons doel is dat mensen zelf regie kunnen voeren over hun leven en er een veerkrachtige samenleving ontstaat.

3.3.4 Hoe willen we dit bereiken?

Mantelzorgers en vrijwilligers betekenen veel voor hun naasten en zetten zich in vanuit eigen beweging en motivatie. Hun inzet is van onschatbare waarde voor de sociale basis. We waarderen hun werk op basis van de mogelijkheden en onmogelijkheden die deze mantelzorgers en vrijwilligers hebben. Beleidsmatige doelen mogen geen druk of verplichting opleggen. We zorgen voor erkenning, waardering en ondersteuning. Door hen te ondersteunen in hun ontwikkeling en hen te voorzien van de juiste middelen benutten we hun potentieel optimaal. Hierdoor dragen mantelzorgers en vrijwilligers niet alleen bij aan de gemeenschap, maar groeien en floreren ze ook zelf. Zo bouwen we samen aan een veerkrachtige en ondersteunende samenleving.

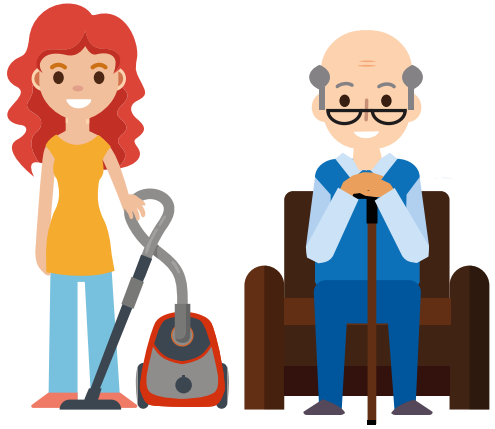

De verantwoordelijkheid die mantelzorgers dragen kan intensief en zwaar zijn. Om overbelasting te voorkomen is een integrale aanpak nodig waarin formele en informele ondersteuning elkaar aanvullen. Dit vraagt om bewustwording en samenwerking tussen samenleving, welzijn en zorg.

Het is belangrijk dat vrijwilligerswerk blijft aansluiten op behoeften van inwoners en hun persoonlijke voorkeuren. Zou houden we vrijwilligerswerk aantrekkelijk en toegankelijk voor alle inwoners.
Als gemeente hebben we een rol in het faciliteren, ondersteunen en stimuleren van dit vrijwilligerswerk. Dit doen we door het ondersteunen van vrijwilligersorganisaties en het waarderen van vrijwilligers. We hebben aandacht voor bewustwording van vrijwilligerswerk en de promotie hiervan.

We zetten in op het versterken van de sociale basis. Ons doel is inwoners te helpen hun persoonlijke basis verder op te bouwen en deel te nemen aan de gemeenschap. Dit bevordert niet alleen sociale cohesie, maar draagt ook bij aan het welzijn en de persoonlijke ontwikkeling van individuele inwoners. Door een sterk sociaal netwerk vinden mensen steun, leren ze nieuwe vaardigheden en voelen ze zich meer verbonden met hun omgeving.

We zorgen ervoor dat de voorzieningen, activiteiten en ondersteuning breed toegankelijk zijn. Het gaat niet alleen om de verbetering van de fysieke bereikbaarheid, maar ook om het vergroten van de bekendheid van de diverse activiteiten en voorzieningen. Door duidelijke communicatie zorgen we ervoor dat (kwetsbare) inwoners weten wat het aanbod is en hoe ze hier gebruik van kunnen maken. We hebben ook oog voor mensen die moeite hebben om de eerste stap te zetten om contacten aan te gaan of aan activiteiten deel te nemen. Vanuit welzijn of het Sociaal Team ondersteunen wij hen hierbij.

We investeren in accommodaties en voorzieningen en het verbeteren van de leefomgeving, zodat deze uitnodigt tot ontmoeten en samen recreëren. Een aantrekkelijke, toegankelijke leefomgeving draagt bij aan het opbouwen van sterke sociale verbindingen tussen inwoners.

Ontmoeten speelt een cruciale rol in het creëren van vitale gemeenschappen. In elke kern van onze gemeente hebben we ontmoetingsplekken, zoals &Entree in Nijkerk, De Stuw in Hoevelaken en Dorpshuis Nijkerkerveen. Hier komen inwoners samen, ondernemen ze gezamenlijke activiteiten en versterken ze hun sociale contacten.

De gemeente is vanaf medio 2026 wettelijk verplicht om ervoor te zorgen dat inwoners toegang hebben tot een volwaardige openbare bibliotheek. Een bibliotheek is een plek die bijdraagt aan ontwikkelen, ontmoeten en zingeving.

In de nog op te stellen ‘Nota Gemeentelijk en Maatschappelijk Vastgoed’ leggen we het beleid en de strategie vast rondom ons maatschappelijk vastgoed. Hierbij hebben we oog voor de multifunctionele inzet daarvan, zodat deze ook optimaal kan worden gebruikt voor ontmoeten en recreëren.

Als gemeente stimuleren en ondersteunen we tot slot initiatieven die vanuit de samenleving ontstaan en door de gemeenschap worden gedragen, zoals activiteiten en buurthuizen. Ontmoeten, ontwikkelen en inclusie staan hierbij centraal.

3.4 Thema 4: Antidiscriminatie, diversiteit en inclusie

3.4.1 Maatschappelijke opgave

In de gemeente Nijkerk willen we gelijke kansen voor iedereen. Het mag hierbij niet uitmaken waar iemand vandaan komt, wie iemand liefheeft en of iemand een ziekte of beperking heeft. Iedere inwoner doet ertoe en moet op zijn eigen manier kunnen deelnemen aan de samenleving. Inwoners moeten zich begrepen voelen, zekerheid hebben over hun inkomen, toegang hebben tot zorg en zelf de regie hebben.

In gesprekken over een samenleving waarin iedereen kan meedoen, gebruiken we regelmatig de begrippen antidiscriminatie, diversiteit en inclusie. Wat bedoelen we hiermee?

1) Antidiscriminatie gaat over het accepteren van iedereen, zoals beschreven in Artikel 1. van de Grondwet:
   Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, handicap, seksuele gerichtheid of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.'

2) Diversiteit gaat over de verscheidenheid van mensen en kenmerken. Deze kunnen zichtbaar zijn, bijvoorbeeld leeftijd en geslacht. Ze kunnen ook onzichtbaar zijn, zoals cultuur en seksuele voorkeur. Denk hierbij aan een vlechtwerk waarin allemaal persoonlijkheidskenmerken samenkomen. Iedereen heeft een eigen combinatie aan kleuren, die jou jou maken.

Bron: Movisie

3) Inclusie gaat over de manier waarop we met deze verschillende kleuren omgaan. In een inclusieve samenleving zijn verschillen welkom en worden ze gerespecteerd.

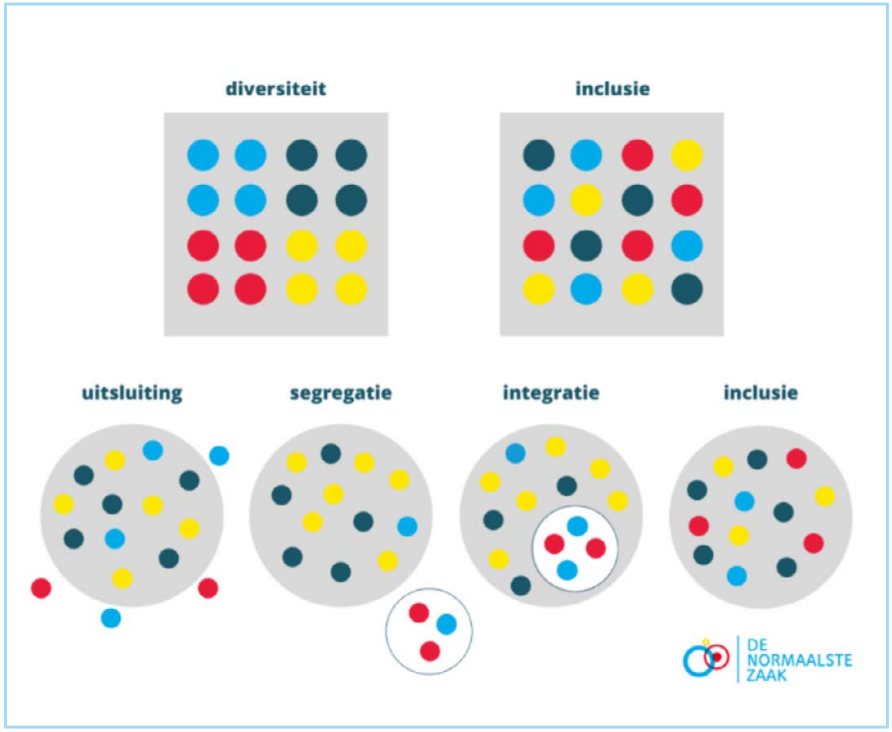

Bron: De Normaalste Zaak

3.4.2 Trends en ontwikkelingen

In de afgelopen jaren zien we de verdeeldheid in onze samenleving toenemen. Ruim een kwart van de Nederlanders ervaart discriminatie, het meest op basis van afkomst.
Het ervaren van uitsluiting of discriminatie kan een blijvend negatief effect hebben op het leven van een inwoner. Zo iemand kan bijvoorbeeld vaker ziek of somber zijn. Dit is slecht zijn voor iemands zelfbeeld en heeft vaak tot gevolg dat groepen mensen minder contact met elkaar hebben. Dit vergroot de verdeeldheid.

Naast uitsluiting door discriminatie zien we ook dat mensen met een beperking vaak buitengesloten worden. Zij kunnen dan minder vaak meedoen aan activiteiten. Meestal gaat het om fysieke uitsluiting, maar deze mensen kunnen ook andere barrières ervaren. Zo zien we dat een op de tien inwoners in de gemeente Nijkerk barrières in hun hoofd ervaren, waardoor ze niet mee kunnen doen.

3.4.3 Wat willen we bereiken?

Door een integrale aanpak en door samen te werken met diverse organisaties en inwoners bouwen we aan een samenleving waarin iedereen zich welkom voelt. Wij richten ons op twee strategische doelen.

Strategische doelen:

1. De gemeente Nijkerk draagt bij aan gelijke kansen voor de inwoners.
2. De openbare ruimte en voorzieningen zijn beter toegankelijk voor alle inwoners.

Rol van de gemeente

Bestuur en medewerkers van de gemeente Nijkerk zijn zich bewust van hun voorbeeldrol in de samenleving en dragen het belang van inclusie en anti-discriminatie actief uit.
We zetten als gemeente in op inclusiever onderwijs, duidelijke informatie en we nodigen inwoners actief uit om mee te denken.

3.4.4 Hoe willen we dit bereiken?

Inwoners van de gemeente Nijkerk hebben gelijke kansen

In de gemeente Nijkerk willen we een inclusieve samenleving waarin iedereen gelijk behandeld wordt. Discriminatie in welke vorm dan ook wijzen we af. Om te voorkomen dat inwoners van elkaar vervreemden of zich buitengesloten voelen, zetten wij in op bewustwording van de kracht van diversiteit en het bestrijden van vooroordelen. Verschillende wetten en akkoorden ondersteunen deze visie van de gemeente. Denk aan: artikel 1 en de 'Algemene Wet Gelijke Behandeling (AWGB)', het 'VN-verdrag Handicap', het Sportakkoord en het coalitieakkoord.

De gemeente kijkt kritisch naar de eigen rol als werkgever, subsidieverlener en samenwerkingspartner. Welke inclusieve normen dragen we zelf uit? De gemeente is een afspiegeling van de samenleving. Als organisaties zich in hun werkzaamheden niet houden aan artikel 1 van de Grondwet werkt de gemeente Nijkerk niet met hen samen. Daarnaast ondersteunen we juist initiatieven die bijdragen aan antidiscriminatie, diversiteit en inclusie.

Als gemeente zien we dat aanpassingen het verschil kunnen maken. We denken hierbij bijvoorbeeld aan toegankelijke werkgelegenheids-programma's, extra taalondersteuning en sportfaciliteiten. We investeren in toegankelijke programma's en diensten die inspelen op de diverse behoeften van onze inwoners. Dit doen we integraal en met onze inwoners: niet óver hen, maar mét hen. Extra aandacht geven we hierbij aan groepen die een grotere kans hebben om uitgesloten te worden.

De gemeente Nijkerk werkt samen met verschillende partners om ervoor te zorgen dat mensen van jongs af aan gelijken kansen hebben. Zo werken we met de 'Lokale Educatieve Agenda' aan inclusiever onderwijs. Maar we versterken ook de taalvaardigheid van ouders. Dit helpt de huidige én de toekomstige generatie om hun volledige potentieel te benutten.

De gemeente Nijkerk is toegankelijk voor zijn inwoners

De gemeente Nijkerk wil een omgeving creëren waar iedereen zich vrij en zelfstandig kan bewegen. Ongeacht zijn of haar achtergrond, beperking of taalvaardigheid. Dit streven vraagt om een bredere blik op inclusie. Met focus op de toegankelijkheid van de fysieke ruimte én onze communicatie.

De gemeente Nijkerk werkt aan een openbare ruimte die voor álle inwoners toegankelijk is. Dit doen we door bij nieuwe en herontwikkelings-projecten rekening te houden met toegankelijkheidsnormen en -behoeften. Zo bouwen we samen met betrokken partners aan een gemeente waarin elke inwoner zich welkom en ondersteund voelt.

Een steeds grotere groep inwoners van de gemeente Nijkerk beschikt niet over basisvaardigheden die nodig zijn de samenleving te begrijpen. Uitgangspunt: de communicatie van de gemeente moet toegankelijk zijn voor iedereen. Als gemeente willen we inwoners heldere en begrijpelijke informatie geven, met eenvoudig taalgebruik en duidelijke plaatjes en illustraties. De gemeente verspreidt haar informatie via diverse kanalen, zoals de gemeentelijke website, sociale media en bij ontmoetingsplekken. Inwoners die extra hulp nodig hebben bij het begrijpen van deze informatie, bieden we aanvullende ondersteuning. Bijvoorbeeld hulp bij het invullen van formulieren. De gemeente wil ervoor zorgen dat iedereen actief kan deelnemen en geïnformeerd blijft over de beslissingen en activiteiten binnen de gemeente.

Meer inwoners zijn betrokken bij projecten van de gemeente

Inclusie is niet alleen een ambitie, het is ook een gezamenlijk proces waarin alle inwoners een rol spelen. De ervaringsdeskundigheid van inwoners vormt een waardevolle bron van inzicht in wat er leeft binnen de gemeenschap en welke barrières er bestaan. Daarom is het belangrijk dat de gemeente en haar inwoners samen aan tafel zitten en in gesprek blijven. De gemeente Nijkerk stimuleert de actieve betrokkenheid van inwoners en maakt ruimte voor hun inbreng, ideeën en ervaringsdeskundigheid. De gemeente nodigt inwoners met diverse achtergronden en ervaringen daarom uit om hun perspectieven te delen. Door hun ervaringen en adviezen te benutten kunnen we ons gemeentelijk beleid beter afstemmen op de behoeften van inwoners. Deze ervaringen en adviezen gebruiken we voor het uitvoeringsprogramma ‘de Lokale Inclusie Agenda’.

3.5 Thema 5: (Langer) zelfstandig kunnen wonen

3.5.1 Maatschappelijke opgave

Om mensen (langer) zelfstandig thuis te laten wonen, is een integrale aanpak en samenwerking nodig. Het gaat dan niet alleen om ouderen, maar ook om inwoners voor wie zelfstandig wonen niet vanzelfsprekend is. Bijvoorbeeld inwoners met een beperking.

Het model hieronder geeft dit weer. Dit is het model van 'Positieve gezondheid en leefomgeving'. Voor dit thema staat de woning in de binnenste ring. Om (langer) zelfstandig te kunnen wonen, is de fysieke omgeving belangrijk. Denk bijvoorbeeld aan een passende, toegankelijke woning. Ook is de sociale omgeving is belangrijk. Denk aan het sociale netwerk en de sociale basis. De inwoner, zijn sociale netwerk en (zorg) professionals zijn hier verantwoordelijk. De gemeente biedt op een aantal punten ondersteuning en hulp, onder andere vanuit de 'Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015)'.

© Louis Bolk instituut

Figuur: positieve gezondheid en leefomgeving (bron: Louis Bolk instituut)

3.5.2 Trends en ontwikkelingen

Dubbele vergrijzing betekent: mensen worden steeds ouder. Maar het betekent ook dat er steeds minder vitale mensen zijn om voor mensen met een zorgvraag te zorgen. Dat mensen ouder worden komt door betere medische zorg, betere leefomstandigheden en technologie. Een deel van deze steeds ouder wordende groep heeft op een gegeven moment zorg nodig.

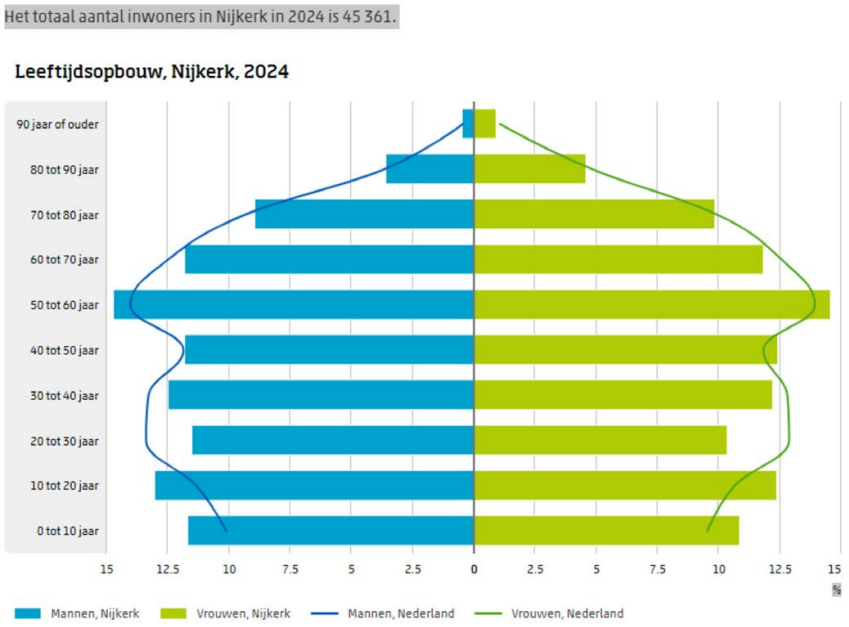

Figuur: bevolkingspiramide gemeente Nijkerk (bron: CBS)

De vraag naar (complexe) zorg wordt groter. De medische zorg wordt beter. Hierdoor leven mensen met chronische ziekten langer, maar 'ouderdom komt wel met gebreken'. Het aantal mensen met dementie neemt bijvoorbeeld de komende jaren toe. Om deze mensen langer thuis te laten wonen is de steun van mantelzorgers en een dementievriendelijke omgeving onontbeerlijk.

Jaar	Aantal
2023	720
2030	930
2040	1.300
2050	1.700

Figuur: verwachte aantal mensen met dementie in gemeente Nijkerk

Oudere mensen en chronisch zieken hebben niet alleen lichamelijke zorg nodig, maar ook sociale hulp, psychische hulp en geestelijke verzorging. Bijvoorbeeld bij het omgaan met pijn of bij het nadenken over het levenseinde. Palliatieve zorg is soms korte tijd nodig (stervensbegeleiding), soms maanden of jaren. Palliatieve zorg krijgen mensen thuis, in een verpleeghuis of een hospice. Met hulp van zorgprofessionals, geestelijk verzorgers en goed opgeleide vrijwilligers.

Door het personeelstekort in de zorg wordt de druk op mantelzorgers en informele zorg groter. De wachtlijsten voor verpleeghuizen groeien, maar er komen geen extra bedden. Lange wachtlijsten kunnen zorgen voor meer overbelasting van mantelzorgers. Het aantal crisissituaties kan toenemen. In de komende jaren neemt het aantal gebruikers van Wmo-voorzieningen in de gemeente Nijkerk naar verwachting toe.

Prognose Wmo gebruikers per jaar in gemeente Nijkerk

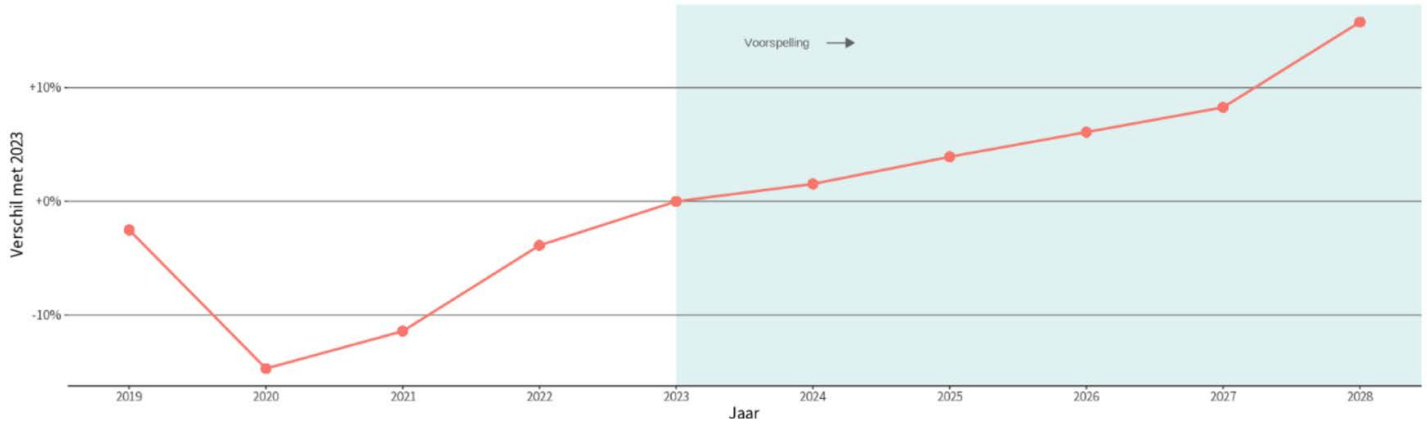

Voorspelling Wmo gebruikers

Wmo-gemeentevergelijker

Vergelijk met gemeente

Nijkerk

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Wmo gebruikers	2.520	2.205	2.290	2.485	2.585	2.625	2.686	2.742	2.799	2.993
Verschil met 2023	-3%	-15%	-11%	-4%	+0%	+2%	+4%	+6%	+8%	+16%
Aandeel binnen gemeente	6%	5%	5%	6%	6%	6%	6%	6%	6%	6%
65-plussers	7.995	8.166	8.345	8.508	8.744	8.814	8.954	9.074	9.196	9.765
SES-WOA	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog
Inwoners in gemeente	42.943	43.171	43.600	44.311	44.975	44.700	44.900	45.000	45.100	47.373

Bron: Wmo voorspelmodel

Huiselijk geweld is geweld dat wordt gepleegd door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer. Bijvoorbeeld door een partner, ex-partner, familielid of huisvriend. Het gaat om lichamelijke, seksuele en psychische vormen van geweld. Vaak is er een machtsverschil tussen pleger en slachtoffer. De mishandeling kan opzettelijk zijn, maar dat hoeft niet. Soms kunnen mensen de zorg voor hun naasten of cliënten niet meer aan. In zo'n situatie kan gedrag ontsporen met mishandeling tot gevolg. Dit staat haaks op ons streven om mensen langer zelfstandig thuis te laten wonen.
Ook krijgen ouderen steeds vaker te maken met financiële uitbuiting. Doordat veel geldzaken tegenwoordig via internet gaan is het voor ouderen vaak lastig om hun eigen financiën bij te houden. In Nederland krijgt 1 op de 20 ouderen (170.000) vanaf het 65e levensjaar te maken met een vorm van ouderenmishandeling (bron: Regioplan).

In Nederland zien we een groot woningtekort. Hierdoor zijn er vaak weinig mogelijkheden voor senioren en (andere) kwetsbare groepen om te verhuizen naar een passende woning. Woonzorganalyses maken duidelijk dat de vraag naar passende woonruimten zal toenemen. We moeten de komende jaren nadenken over innovatieve woonvormen. We zullen daarbij aandacht moeten hebben voor de draagkracht in de wijk en de behoeften van onze inwoners. Meer hierover staat beschreven in onze woonzorgvisie.

Op 1 januari 2015 werd de intramurale zorg afgeschaft. De langdurige geestelijke gezondheidszorg (ggz) ging over naar de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Wet langdurige zorg (Wlz). Sindsdien zien we in de gemeente Nijkerk meer mensen met onbegrepen gedrag. Deze mensen moeten nu langer zelfstandig blijven wonen. Dit kan gaan om inwoners bij wie vermoedens of signalen zijn van sociaal-maatschappelijke of psychische problematiek. Het is belangrijk om overlast en onveilige situaties in de wijk te beperken of te voorkomen. Deze onveiligheid kan ontstaan bij de inwoner zelf of bij zijn of haar omgeving. Daarnaast zijn er inwoners die met begeleiding wonen (beschermd wonen). Ook hierbij zien we de trend dat voor hen steeds minder woonruimte beschikbaar is.

De ontwikkelingen op het gebied van zorg- en thuistechnologie gaan snel. Er komen steeds meer mogelijkheden, organisaties en inwoners raken steeds meer gewend aan het gebruik van deze technologie. Maar niet iedereen kan meegaan met de digitalisering die onze samenleving doormaakt. Voor ouderen en mensen met een beperking zijn duidelijke, begrijpelijke informatie en digitale vaardigheden nog steeds cruciaal om zelfstandig te kunnen blijven wonen. Ook voor sommige werkenden gaan

de digitale ontwikkelingen te snel. Het gaat hier om een grote groep mensen. De vraag 'hoe zorgen we voor een inclusieve samenleving' wordt door digitalisering extra actueel (bron: SER).

3.5.3 Wat willen we bereiken?

Strategische doelen:

1. Meer oudere inwoners en inwoners met een beperking kunnen in hun vertrouwde omgeving blijven wonen.
2. Inwoners die hulp en ondersteuning nodig hebben, ervaren meer regie over hun leven

Rol van de gemeente

Als we een wettelijk taak hebben dan voeren we die uit. Bij dit thema zijn dat vooral taken vanuit de Wmo 2015. Het uitgangspunt daarbij is om zoveel mogelijk het netwerk van de inwoner in te zetten. Ook zoeken we naar manieren om de samenleving in te zetten bij de hulp en ondersteuning om zelfstandig thuis te kunnen wonen. Voor het behalen van de doelstellingen zijn we ook afhankelijk van het landelijke beleid, trends en ontwikkelingen.

3.5.4 Hoe willen we dit bereiken?

Inwoners kunnen – welke leeftijd of beperking zij ook hebben – zoveel mogelijk in hun vertrouwde omgeving blijven wonen.

Als gemeente Nijkerk willen we dat onze inwoners, ongeacht hun leeftijd of eventuele beperkingen, zoveel mogelijk in hun vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen. Hiervoor stellen we een Woonzorgvisie op. Hierin staan passende woonvormen centraal. We werken samen met woningcorporaties en andere partners om te voldoen aan de toenemende vraag naar passende woningen. We streven naar een divers aanbod dat aansluit op de behoeften van onze inwoners.

Er zijn inwoners die beschermd wonen of begeleiding nodig hebben om thuis te kunnen wonen. Deze inwoners ondersteunen we om zoveel mogelijk om op eigen kracht mee te doen in de samenleving. Hiervoor moeten ze een veilige en stabiele woonomgeving hebben.
We vinden het belangrijk dat buurtbewoners elkaar ontmoeten. Dat willen we ondersteunen. Verschillende partijen werken in verschillende rollen aan zorgzame gemeenschappen. We willen ervoor zorgen dat alle inwoners, ongeacht hun leeftijd of beperking, een plek vinden waar ze zich thuis en veilig voelen. Waar ze de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. Samen bouwen we aan een inclusieve en zorgzame gemeenschap in de gemeente Nijkerk.

Inwoners houden zoveel mogelijk de regie over hun eigen leven
Zowel ouderen als laaggeletterden hebben vaak moeite met het digitaal regelen van zaken, zoals zorgdiensten of het begrijpen van zorginformatie. Door taalvaardigheden en digitale vaardigheden te versterken zijn inwoners beter in staat om de ondersteuning te vinden die ze nodig hebben. Hierdoor kunnen ze langer zelfstandig blijven wonen.

De ondersteuning vanuit de Wmo is er voor inwoners die het écht nodig hebben. Samen met hen kijken we eerst naar wat mogelijk is binnen hun eigen omgeving en de sociale basis. Als deze ondersteuning niet toereikend is, bieden wij passende hulp vanuit de Wmo. We bereiden ons voor op een toename van het aantal aanvragen en de complexiteit van de hulpvragen. Hiervoor moeten zorg, welzijn en preventie nauwer samenwerken, zowel binnen onze gemeente als met externe partners.

Als gemeente Nijkerk blijven we ontwikkelen op hulp en ondersteuning. De nadruk ligt op informele zorg, zoals mantelzorg en ondersteuning vanuit het eigen netwerk. Mantelzorgers spelen een onmisbare rol in de ondersteuning van onze inwoners. Daarom ondersteunen we hen actief. Belangrijk hier is het bieden van respijtzorg. Dit betekent dat de zorg tijdelijk volledig wordt overgenomen door vrijwilligers of professionals. De mantelzorger heeft dan even een adempauze. Een specifieke vorm hiervan is logeerzorg.

Als de informele hulp niet voldoende is, zetten we beroepskrachten in. Dit doen we in samenwerking met zorgaanbieders, zorgverzekeraars en andere partners. Daarbij zorgen we voor continuïteit van zorg. Hierbij hebben we extra aandacht voor de overgang van jeugd naar volwassenheid. Omdat deze overgang door de grenzen van wetten heen loopt, is het belangrijk dat ons beleid aansluit bij de specifieke behoeften van deze groep en hen goed begeleidt naar volwassenheid.
We vinden het belangrijk dat ook in de laatste levensfase inwoners zelf de regie houden. Bijvoorbeeld bij het omgaan met pijn of bij nadenken over het levenseinde.
Inwoners kunnen terecht bij een onafhankelijke cliëntondersteuner, bijvoorbeeld als ze hulp nodig hebben maar niet weten waar ze moeten beginnen. Of als zij vastlopen bij het regelen van de ondersteuning die ze nodig hebben. We werken aan een betere organisatie en vindbaarheid van deze onafhankelijke cliëntondersteuning. De bedoeling is dat deze ondersteuning laagdrempelig en toegankelijk is.

Veiligheid in de thuissituatie is een belangrijk speerpunt. We zetten ons in om huiselijk geweld, kindermishandeling en verwaarlozing te voorkomen, te signaleren en te stoppen. Ook bieden we nazorg als huiselijk geweld heeft plaatsgevonden. Om dit duurzaam aan te pakken, is een integrale samenwerking nodig binnen het veiligheids- en sociaal domein. We verstevigen bijvoorbeeld de Lokale Alliantie waarin private en publieke organisaties samenwerken om financiële uitbuiting te voorkomen.

We zien dat (dreigende) dak- en thuisloosheid toeneemt in Nederland. In Nijkerk zien we meer situaties van dreigende daklоosheid die te maken hadden met (huur) schuld of door problemen op verschillende leefgebieden. Bijvoorbeeld door verslaving, psychische problemen, werkloosheid en schulden. Door samen te werken met ketenpartners kunnen we in veel gevallen daklоosheid voorkomen of alternatieven bieden. Op dit gebied werken we nauw samen met de centrumgemeente Amersfoort. De gemeente Amersfoort is verantwoordelijk voor de maatschappelijke opvang in de regio. Samen met de regio gaan we meer aandacht besteden aan het beter in kaart brengen van deze groepen, onder andere door in gesprek te gaan met ketenpartners. We sluiten aan bij het Nationaal Actieplan Daklоosheid en de regionale samenwerking tussen gemeenten, zorginstellingen en maatschappelijke organisaties.

3.6 Thema 6 Voorkomen is beter dan genezen

3.5.1 Maatschappelijke opgave

Gezondheid is erg belangrijk om goed mee te kunnen doen in de samenleving. Daarom willen we dat onze inwoners opgroeien in een kansrijke omgeving en gezond zijn. We willen dat ze kunnen werken, leren en actief mee kunnen doen. Ben je gezond? Dan voel je je goed, zowel lichamelijk als mentaal. Het welzijn van onze inwoners staat altijd op de eerste plaats.

Minder gezondheidsverschillen tussen mensen zorgt bijvoorbeeld voor meer mensen die kunnen werken en minder mensen die afhankelijk zijn van hulp of voorzieningen. Dit is goed voor onze inwoners én voor de economie.

Sport en bewegen zijn essentieel voor een gezonde samenleving. Het zorgt voor een betere gezondheid, maar voorkomt ook eenzaamheid. Het maakt mensen fysiek en mentaal sterker. Sportverenigingen spelen hierbij een belangrijke rol. Ze zijn meer dan alleen plekken om te sporten – ze brengen mensen samen en versterken de sociale basis in onze gemeente.

Preventie vraagt tijd en geduld. Het is niet iets dat snel resultaat geeft, preventie is iets voor de lange termijn. Preventie is een belangrijk thema en speelt een grote rol bij de andere onderwerpen in dit plan. Hierover lees je meer in: Gezondheid in (en voor) alle beleidsterreinen (Health in (and for) all Policies.)

3.6.2 Trends en ontwikkelingen

In de gemeente Nijkerk heeft ongeveer de helft van de inwoners overgewicht en beweegt niet genoeg. Ongeveer 15,5% van de inwoners rookt. Dat is iets minder dan gemiddeld in Nederland.

Van de jongeren van 15 jaar en ouder heeft een derde in de afgelopen vier weken alcohol gedronken. Ook is een derde van deze jongeren in die periode dronken of aangeschoten geweest. Bijna de helft van de ouders keurt dit gedrag niet af. Daarnaast heeft in de afgelopen vier weken 1 op de 8 jongeren hasj of wiet gebruikt, 3% heeft andere drugs geprobeerd. Dit gaat soms gepaard met overlast, zoals hangjeugd en drugsafval.

Verder voelt 40% van de inwoners zich weleens eenzaam. Ongeveer 16% heeft psychische klachten, en 18% ervaart veel stress. Daarnaast hebben sommige inwoners problemen op het gebied van werk, financiën, relaties en gezondheid. Steun op deze terreinen kan hen helpen.

3.6.3 Wat willen we bereiken?

Strategisch doel:
Meer inwoners hebben een gezond gewicht en zijn fysiek en mentaal gezond.

Rol van de gemeente
De gemeente Nijkerk wil dat inwoners gezond kunnen leven. Gezondheid is belangrijk om mee te doen in de samenleving. Inwoners zijn zelf verantwoordelijk voor hun eigen gezondheid. Maar als er belemmeringen zijn die gezond leven in de weg staan, willen we die als gemeente wegnemen. Uiteraard voor zover dat binnen ons vermogen ligt. Onze inzet is gericht op het geven van duidelijke informatie, we willen sporten en bewegen mogelijk maken en zorgen voor sportvoorzieningen dichtbij huis. Ook zorgt de gemeente voor een leefomgeving die uitnodigt tot bewegen, die actieve en duurzame mobiliteit stimuleert. Ook ontmoeten en ontspannen hoort hierbij. En de gemeente biedt ondersteuning aan mensen met overgewicht, stress of andere gezondheidsproblemen. Hierin werkt de gemeente nauw samen met inwoners en organisaties. Het streven is om te komen tot een leefomgeving waarin gezond leven steeds meer gewoon wordt.

3.6.4 Hoe willen we dit bereiken?
Om ervoor te zorgen dat kleine problemen niet groter worden, is voorkomen beter dan genezen. Dit noemen we preventie. Als we voorkomen dat mensen ziek worden, hebben ze minder zorg nodig. Een gezonde leefstijl is belangrijk voor de gezondheid en helpt ziekten voorkomen. Daarom bevorderen we gezonde gewoonten en geven we voorlichting over bewegen, gezond eten en het vermijden van ongezonde gewoonten, zoals roken, alcohol en drugs.

Overgewicht vergroot het risico op ziekten, zoals diabetes en hart- en vaatziekten. Daarom richten we ons op het verminderen van overgewicht, vooral bij kinderen en jongeren. We willen een omgeving creëren waarin gezonde keuzes gemakkelijker worden. Gezonde voeding en voldoende beweging moeten vanzelfsprekende onderdelen worden van het dagelijks leven. We stimuleren ook volwassenen en ouderen om meer te bewegen. Hierbij hebben we speciale aandacht voor mensen met een beperking, chronisch zieken en mensen met leefstijlgerelateerde aandoeningen. We streven naar een inclusief beweegaanbod, waarbij iedereen zich welkom voelt en mee kan doen.

We investeren in toegankelijke sportvoorzieningen dichtbij huis. We behouden de bestaande faciliteiten en breiden waar nodig uit. Op deze manier maken we sport en beweging tot een vanzelfsprekend onderdeel van het dagelijks leven en bouwen we aan een actieve, gezonde gemeente. De gemeente blijft deze verenigingen ondersteunen, zodat ze hun activiteiten kunnen voortzetten en kunnen bijdragen aan verbinding en kansen voor iedereen.

We willen dat iedereen, jong en oud, zich bewust is van de voordelen van gezond leven en tijdig stappen zet om hun gezondheid te verbeteren. Dit doen we samen met partners. Ook landelijke en regionale acties, zoals Stoptober, helpen ons hierbij. De gemeente helpt om gezonde keuzes gemakkelijker te maken, maar iedereen is en blijft verantwoordelijk voor zijn eigen gezondheid.

Ons gezondheidsbeleid is breed. Soms richten we ons op alle inwoners, soms op specifieke groepen of buurten. We ondersteunen risicogroepen en

zorgen ervoor dat iedereen, van jong tot oud, hulp kan krijgen als dat nodig is. Tegelijkertijd stimuleren we mensen om zelf gezond te leven, te wonen en te werken. We gebruiken hierbij het idee van Positieve Gezondheid: kijken naar wat wél goed gaat en hoe dat versterkt kan worden.

Mentale gezondheid verandert door het leven heen en wordt door veel factoren beïnvloed. De komende vijf jaar richten we ons op het versterken van de mentale veerkracht van onze inwoners. We willen psychische problemen vroeg signaleren en voorkomen. We werken samen met partners om zorg te bieden die nodig is, bijvoorbeeld via de 'Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (WvGGZ)'. Ook willen we meer begrip kweken voor mensen met psychische kwetsbaarheden, zoals depressie en eenzaamheid. We maken het gesprek hierover gemakkelijker en bieden ondersteuning via voorzieningen, zoals het Welkomhuis. We geven hiermee ook uitvoering aan de 'Wet integrale suïcidepreventie'.

Een groene omgeving helpt om gezond te blijven. Groen vermindert stress en stimuleert beweging. Daarom zorgen we voor veilige en duurzame wijken met ruimte om te bewegen en elkaar te ontmoeten. Ook werken we aan minder luchtvervuiling en geluidsoverlast. Deze plannen zijn opgenomen in onze Omgevingsvisie en werken we verder uit in het omgevingsplan en bijbehorende programma's.

Kunst en cultuur zijn onmisbaar in een levendige, inclusieve en veerkrachtige gemeente. Cultuur raakt je en prikkelt de verbeelding. Cultuur brengt mensen samen, verbindt generaties, helpt tegen bestrijden van eenzaamheid en bevordert de gezondheid. Het biedt ontspanning, biedt zingeving, stimuleert creativiteit en draagt bij aan de persoonlijke ontwikkeling. Een sterk cultureel aanbod maakt onze gemeente aantrekkelijker, versterkt de lokale economie, stimuleert innovatie en draagt bij aan onze identiteit. Samen met culturele organisaties zorgen we voor een breed aanbod, zoals muziek, toneel, urban kunst en erfgoed. We zetten cultuur in om sociale uitdagingen aan te pakken, zoals eenzaamheid en psychische klachten. Cultuur wordt ook een middel om verbinding te leggen tussen zorg, onderwijs en andere sectoren. Daarnaast investeren we in cultuureducatie, zodat jongeren al vroeg kennismaken met kunst en cultuur. Ook stimuleren we innovatieve samenwerkingen en ondersteunen we culturele organisaties om hun bereik te vergroten. Zo blijft cultuur toegankelijk en relevant voor iedereen, van jong tot oud.

We willen dat basiszorg voor iedereen toegankelijk blijft. Daarom werken we samen met partners, bedrijven en verenigingen om een stevig zorgnetwerk op te bouwen. Dit netwerk biedt inwoners hulp bij dagelijkse activiteiten en zorgt ervoor dat zij gebruik kunnen maken van gezondheidszorg. Samen met de GGD verhogen we de vaccinatiegraad en signaleren we vroegtijdig gezondheidsrisico's. Zo verbeteren we de gezondheid van onze inwoners en houden we de kwaliteit van onze basiszorg hoog.

4. Sociaal Team gemeente Nijkerk

4.1 Inleiding

Gemeenten zijn vanuit wet- en regelgeving verantwoordelijk voor de toegang tot zorg en ondersteuning in het sociaal domein. Kortom, we zijn een organisatie met een maatschappelijk opdracht. De waarde van een goede toegangsfunctie wordt hierbij regelmatig benadrukt, onder andere in de verschillende (landelijke) trajecten die de toegang tot zorg en ondersteuning willen optimaliseren. De beweging naar een goed toegeruste toegangsfunctie en stevige lokale teams wordt daarbij gezien als sleutel om zorg en ondersteuning beter te organiseren. Het perspectief van de inwoner staat daarbij centraal [3].

Om de doelstelling in het voorliggende beleidsplan en onze wettelijke taken op een adequate manier uit te voeren zijn een stevige en goed toegeruste toegangsfunctie en stevige lokale teams essentieel en gezien als sleutel om zorg en ondersteuning beter te organiseren, waarbij het perspectief van de inwoner centraal staat[1].Dit betekent dat de lokale teams veel vragen zelfstandig kunnen oppakken en waar nodig extra ondersteuning bijschakelen. Voorafgaand wordt er kritisch gekeken naar het voorliggend aanbod en naar het aanbod dat door de gemeente Nijkerk wordt ingekocht (inkoopbeleid).

4.2 Omschrijving begrippen

Toegangsfunctie

De toegangsfunctie gaat over de manier waarop inwoners contact kunnen zoeken als zij een vraag willen stellen over ondersteuning of hulp. Of als ze willen weten welke hulp of zorg voor hen beschikbaar is en hoe ze dat dan moeten regelen. De gemeente Nijkerk heeft de wettelijke verantwoordelijkheid deze toegang tot het sociaal domein goed te regelen[4].

Sociaal Team gemeente Nijkerk

Het Sociaal Team gemeente Nijkerk is een team dat integraal, generalistisch, interdisciplinair en *outreachend* werkt. Het gaat dan om de ondersteuning en dienstverlening die een gemeente biedt aan haar inwoners in het kader van de sociaaldomeinwetten. Denk bijvoorbeeld aan de Jeugdzorg, WMO en Participatiewet. Het Sociaal Team is aanwezig in de wijk en zet in op samenzorg vóór formele zorg. Belangrijk hierbij is om de kennis en ervaring van professionals goed te benutten. Zij vormen de basishulp, voordat geïndiceerde hulp wordt ingezet. We sturen daarbij ook op intensiteit en looptijd, zodat we meer grip krijgen op de kosten. We werken daarom zoveel mogelijk collectief. Het werkt systeem- en contextgericht en normaliserend. Vanuit onder meer de ‘Hervormingsagenda Jeugd’ en het ‘Regionaal Veiligheidsteam’ worden aan het Sociaal Team kwaliteitseisen gesteld. Doorlopend toetsen we of het team daaraan voldoet.

[3] Richtinggevend Kader Toegang Lokale Teams opgesteld door de VNG.

[4] Idem

De toegangsfunctie en het Sociaal Team overlappen elkaar maar zijn niet altijd hetzelfde. Inwoners wenden zich op verschillende manieren tot de gemeente. De consulenten in het Sociaal Team bepalen in hoeverre het team zelf ondersteuning kan bieden of dat aanvullende of andere hulp nodig is. 'Toegang' is daarmee geen eenmalige toegangspoort, maar een cyclisch doorlopend proces. De consulenten bieden zelf hulp en zijn ook de 'toegang' tot beschikbare hulp.

4.3 Het Sociaal Team is dichtbij

We werken vanuit een eenvoudig systeem, met de inwoner als uitgangspunt. De gemeente Nijkerk zorgt ervoor dat inwoners zo min mogelijk last hebben van achterliggende procedures, afstemming of vragen op de achtergrond wie de zorg betaalt. Bij financiering van zorg speelt niet alleen de gemeente een rol, maar bijvoorbeeld ook de WLZ en de zorgverzekeringswet. Voor lastige en complexe vraagstukken maken we gebruik van de methodiek Doorbraakmethode.

We werken aan een sterke relatie met de sociale- en pedagogische basis. Consulenten van het Sociaal Team hebben een gedegen en actuele kennis van de sociale basis. Ze kennen en benutten de sociale basis als ze hulpvragen beantwoorden, ook omdat hulp die aansluit bij de leefwereld van mensen vaak passender en duurzamer is.

We zijn laagdrempelig. We bedoelen daarmee: dichtbij, vindbaar, zichtbaar, toegankelijk benaderbaar voor inwoners.
Het Sociaal Team is laagdrempelig en waar mogelijk fysiek dichtbij onze inwoners georganiseerd. Met het oog hierop werkt het Sociaal Team 'outreachend', legt het team verbindingen met netwerken en partners rondom inwoners en is zoveel mogelijk aanwezig waar de doelgroep is. De laagdrempeligheid komt ook tot uiting in het contact met inwoners. Dit contact moet in alles vertrouwen en betrouwbaarheid uitstralen. Mensen moeten zich uitgenodigd voelen hun verhaal te delen in het besef dat hun vragen zorgvuldig en deskundig worden behandeld. We ontwikkelen toegankelijke digitale toepassingen. Denk hierbij aan digitale mogelijkheden om vragen te stellen en contact te leggen, maar ook als hulpmiddel bij de hulpverlening zelf (hybride vormen).

4.4 We werken integraal

We kijken met een brede blik en maken een brede analyse. We werken systeem- en contextgericht. Laagdrempelig contact tussen inwoners en de gemeente helpt bij een open gesprek over achterliggende problematiek bij een hulpvraag. We werken op verschillende thema's gericht samen met huisartsen en paramedici.

Consulenten beschikken over een goede mix van vaardigheden, zoals een sociaal-communicatieve houding, inlevingsvermogen en inhoudelijke kennis.
We bieden waar mogelijk zelf (basis)hulp en zijn zo lang als nodig en zo kort als mogelijk vertrouwd aanspreekpunt. De (basis)hulp kan zowel licht als intensief zijn en zowel kort als langdurig. We noemen dit actieve regie en waakvlamcontact. Voor deze (basis)hulp is in beginsel geen indicatie nodig. De hulp is dus 'vrij toegankelijk'.

De relatie tussen het Sociaal Team en specialistische expertise is wederkerig. Het team weet de specialisten makkelijk te vinden en is op zijn beurt goed benaderbaar als specialistische zorgaanbieders een andere of bredere aanpak willen bespreken.

Binnen de gemeente werken we integraal en versterken de verbinding tussen sociaal team, beleid en kwaliteit.

We streven naar soepelere overgangen in de levensloop. Levens-gebeurtenissen kunnen van grote invloed zijn op (het welzijn van) inwoners en gezinnen. Zo besteedt het Sociaal Team lang van tevoren aandacht aan de overgang naar de formeel meerderjarige leeftijd van 18 jaar, omdat niet alle jongeren zonder hun vertrouwde hulp en begeleiding kunnen.

4.5 We zetten de komende jaren in op:

- We geloven in de kracht van (samen)werken met informele steungevers. We ervaren[5] dat dit vernieuwde mogelijkheden en oplossingen kan opleveren.
- De consulenten van het Sociaal Team zijn belangrijke oren en ogen van wat er in de wijk of gemeente speelt.
- Er vindt tijdig en geregeld evaluatie plaats of de ingezette hulp helpend en passend is.
- We investeren in goede samenwerking en richten ons op een sluitende ketenaanpak.
- We bieden aan de voorkant gerichte hulp door in te zetten op een brede triage.

[5] Uit onderzoek blijkt dat veel kinderen uit een gezin met problemen het redden als er tenminste één vertrouwde persoon is die hen steunt.

Bijlagen

Bijlage 1 Monitoring en evaluatie

We willen de effecten van het Overkoepelend Beleidsplan natuurlijk meten. Ook willen we zicht hebben op de ontwikkelingen in het sociaal domein, zodat we ons beleid hierop kunnen aanpassen. We maken daarbij gebruik van kwantitatieve en kwalitatieve gegevens. De kwalitatieve gegevens zijn voor ons belangrijk, omdat we het verhaal achter de cijfers willen weten. Deze manier van monitoren is nieuw voor de gemeente Nijkerk. We starten er deze beleidsperiode mee. We sluiten zoveel mogelijk aan bij het monitoren dat we op andere beleidsterreinen al doen en op indicatoren die er al zijn. Hiermee benutten we gegevens die al beschikbaar zijn en voorkomen we extra administratieve lasten voor onze partners en onszelf.

Voor de kwalitatieve gegevens hebben we als bronnen:
- (jaar)verslagen;
- rapportages;
- gesprekken met onze (gesubsidieerde) partners;
- bijeenkomsten met ketenpartners en Sociaal Domein Raad;
- gesprekken met ervaringsdeskundigen en inwoners.

Voor kwantitatieve gegevens gebruiken we bestaande bronnen zoals:
- de gezondheidsmonitor van de GGD;
- gegevens van het CBS;
- de raadsmonitor;
- cliëntervaringsonderzoeken voor Wmo, participatie en jeugdhulp.

Als er geen cijfers of bronnen beschikbaar zijn, kijken we of ze experimenteel beschikbaar kunnen komen.

Startpunt is de huidige situatie. Deze brengen we in beeld aan de hand van strategische doelen. Deze worden in de uitvoeringsprogramma's in werking gezet via doelstellingen en prestatie-indicatoren. Vervolgens meten we deze doelstellingen en prestatie-indicatoren. Dit doen we meestal jaarlijks. Dit is afhankelijk van het aantal meetmomenten van de bron. De doelstellingen worden ook opgenomen in het meerjarenprogramma.

De uitkomsten worden gebundeld en gebruikt voor:
- bespreking met verantwoordelijk bestuurders, mogelijk gevolgd door bijstelling;
- verantwoording aan de raad via de reguliere P&C-cyclus;
- bespreking met partners.

Bijlage 2 Beschrijving participatieproces

Het maken van het overkoepelend beleidsplan Sociaal Domein startte met het benoemen en kiezen van de thema's waaraan wij de komende vier jaar extra aandacht willen geven. In deze fase hebben we deze thema's ook van inhoud voorzien. Hierbij was de input van inwoners, collega's en samenwerkingspartners gewenst en vaak ook noodzakelijk. Vanuit hun diverse rollen zijn zij direct betrokken bij de uitvoering van de dienst- en hulpverlening. Inwoners weten bij uitstek wat er speelt.

De inwoners hebben we er op twee manieren bij betrokken. Eerst via een enquête over de te kiezen thema's. Daarna via een aantal groepsgesprekken waarin we samen de thema's inhoudelijk hebben uitgewerkt. De bestuurders van Nijkerk hebben op basis hiervan een initiële lijst van 14 thema's opgesteld. Vervolgens hebben we de vraag voorgelegd om van de lijst zes thema's te kiezen die naar hun mening binnen het nieuwe beleidskader extra aandacht moeten krijgen. Als inwoners vonden dat er nog thema's ontbraken, kon iedere inwoner alsnog drie thema's toevoegen en die meenemen in hun keuze van zes.

Omdat de extra aangedragen thema's niet vaak genoeg zijn genoemd, zijn zij niet terug te vinden in de 'top zes' van thema's die door inwoners zijn ingebracht. Wel kunnen we de meeste aangedragen thema's meenemen onder de noemer van de initiële thema's.
Ook met een groep jongeren (12-17 jaar) zijn we in gesprek gegaan over de thema's die zij belangrijk vonden. De thema's die deze jongeren noemen, komen veelal terug in onderwerpen als:

- veiligheid;
- zinvolle dagbesteding;
- inclusieve samenleving;
- vroegtijdig de school verlaten;
- spijbelen;
- zingeving;
- inrichting leefomgeving;
- preventie van bijvoorbeeld middelengebruik.

Deze onderwerpen vallen voor het overgrote deel onder de gekozen thema's.

Een enquête over themakeuze onder onze samenwerkingspartners leverde ongeveer 80 reacties op. Ook de interne organisatie is gevraagd thema's te kiezen.

De definitieve thema's vormen een representatieve afspiegeling van de uitkomsten van de drie enquêtes.

- bestaanszekerheid;
- kansrijk opgroeien, kansrijk ontwikkelen;
- stevige Sociale Basis;
- gelijke kansen en respect voor iedereen in onze samenleving;
- langer zelfstandig kunnen wonen;
- voorkomen is beter dan genezen.

Bijlage 3 Definities in het sociaal domein

B1-leesniveau
Het taalniveau waarbij iemand eenvoudige teksten kan begrijpen en kan schrijven over bekende onderwerpen.

Basiszorg
De belangrijkste gezondheidszorg die voor iedereen toegankelijk moet zijn, zoals huisartsenzorg.

Beschermd wonen
Woonvormen voor mensen die door psychische of sociale problemen niet zelfstandig kunnen wonen en veel begeleiding nodig hebben.

Curatieve zorg
Zorg die gericht is op het genezen van ziekten en aandoeningen.

Cyclisch doorlopend proces
Een proces dat steeds opnieuw wordt herhaald, zoals plan-do-check-act (PDCA).

Decentralisaties
Het overdragen van taken van de overheid naar gemeenten.

Doorbraakmethode
Een methode om snel en effectief verbeteringen door te voeren in organisaties of processen.

Gemedicaliseerd
Het proces waarbij medicijnen worden voorgeschreven aan mensen als ze ziek zijn, terwijl er misschien ook andere problemen zijn die deze medicijnen niet oplossen.

Health in all policies
Een aanpak waarbij gezondheid wordt meegenomen in alle beleidsgebieden om de volksgezondheid te verbeteren.

Hybride hulpverlening
Gepersonaliseerd maatwerk en een mix van digitaal en fysiek aangeboden hulpverlening.

Inclusie
Ervoor zorgen dat iedereen mee kan doen, waarbij het niet uitmaakt wie je bent.

Institutionele sociale basis
De structuren en voorzieningen die door formele instanties worden aangeboden binnen de sociale basis.

Intramurale zorg
Zorg die wordt verleend binnen een instelling, zoals een ziekenhuis of verpleeghuis.

Laaggeletterdheid
Met laaggeletterdheid bedoelen we dat iemand moeite heeft met lezen, schrijven en/of rekenen. Hierdoor is het lastig is om volledig mee te doen in de samenleving.

Lokale Educatieve Agenda (LEA)
Samenwerking tussen gemeenten en scholen om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Normaliseren
Ervoor zorgen dat bepaalde praktijken of ideeën worden geaccepteerd en meegenomen in het dagelijks leven, zodat ze als gewoon worden gezien.

Onafhankelijke cliëntondersteuner
Een (professionele) ondersteuner die cliënten helpt bij het maken van keuzes en het regelen van zorg en ondersteuning, zonder belangenverstrengeling.

Onbegrepen gedrag
Gedrag dat moeilijk te begrijpen of te verklaren is, vaak bij mensen met dementie of psychische aandoeningen.

Outreachend
Actief op zoek gaan naar mensen die zorg of ondersteuning nodig hebben in plaats van wachten tot zij zelf hulp zoeken.

Palliatieve zorg
Zorg die gericht is op het verlichten van lijden en het verbeteren van de kwaliteit van leven voor mensen met een ongeneeslijke ziekte of mensen die niet meer genezen.

Paramedici
Zorgprofessionals die ondersteunende medische diensten verlenen om de gezondheid van patiënten op peil te houden, zoals fysiotherapeuten en logopedisten.

Positieve gezondheid
Een benadering binnen de gezondheidszorg die niet de ziekte maar een betekenisvol leven centraal stelt. De nadruk ligt op de veerkracht, eigen regie en het aanpassingsvermogen van de mens en niet op de ziekte zelf of de beperkingen die deze ziekte met zich meebrengt.

Respijtzorg
Tijdelijke zorg die mantelzorgers ontlast door de zorg voor een korte periode over te nemen.

Samenzorg
Gezamenlijke zorgverlening waarbij verschillende zorgverleners en mantelzorgers samenwerken om de best mogelijke zorg te bieden. Belangrijk uitgangspunt hierbij is hoe inwoners elkaar binnen een buurt, familie of gemeenschap kunnen ondersteunen.

Sociaal-communicatieve houding
Een benadering waarbij communicatie en sociale interactie centraal staan in de zorgverlening.

Sociale basisinfrastructuur
Vrij toegankelijke formele en informele activiteiten en voorzieningen die gericht zijn op het elkaar ontmoeten en ondersteunen, op ontplooien en ontspannen, zodat mensen kunnen samenleven en meedoen.

Sociale cohesie
De mate van verbondenheid en solidariteit tussen mensen in een samenleving.

Sportakkoord
Een overeenkomst tussen verschillende partijen om sport en bewegen te bevorderen en toegankelijk te maken voor iedereen.

Systeem- en contextgericht
Een benadering waarbij rekening wordt gehouden met de bredere context en systemen waarin een persoon of probleem zich bevindt. De familie of het gezin kan zo'n 'systeem' zijn.

Thuistechnologie
Technologieën die mensen thuis ondersteunen bij het zelfstandig wonen, zoals zorgrobots.

Triage
Het proces van het beoordelen van de ernst van de hulpvraag of aandoening van een patiënt en op basis daarvan bepalen wie als eerste hulp nodig heeft.

Urban Kunst
Urban Kunst of Urban Art is een verzamelnaam voor kunstuitingen die deel uitmaken van het stedelijk landschap. Ze zijn soms legaal en soms illegaal aangebracht.

Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
Onderwijsprogramma's voor jonge kinderen om hun ontwikkeling te stimuleren en achterstanden te voorkomen.

Woonmilieu
De verschillende soorten woonomgevingen, zoals stedelijk, landelijk of buitenwijken, en de kenmerken die deze omgevingen bepalen.

Overkoepelend beleidsplan Sociaal Domein gemeente Nijkerk 2025 – 2040 • Maart 2025